

504903

6
542

MTA

ÉSZAKI ROKONAINK

SZERKESZTI VITÉZ NAGY IVÁN

1913

1942

BUDAPEST

6-KÖTET

ÉSZAKI ROKONAINK

A Magyar-Finn és a Magyar-Észt Társaság Közleményei

Szerkeszti

Dr. vitéz NAGY IVÁN

Dr. LAKÓ GYÖRGY és Dr. GYÖRKE JÓZSEF

közreműködésével.

Előfizetési díj évenként 3 P. — A Magyar-Finn Társaság tagjai az évi 4 P tagdíj fejében ingyen kapják.

A Magyar-Észt Társaság tagjai az évi 2 P tagdíjon kívül évi 2 P előfizetési díjat fizetnek.

Megjelenik évenként többször.

Felelős kiadó:

Dr. GASKÓ DEZSŐ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST, IV., VERES PÁLNÉ-UTCA 7. — TELEFON: 384—592.

TARTALOM:

<i>Szentmiklósi Szabó György:</i> A Magyar-Finn Társaság és a finnországi néprokonsági társaságok között létesített együttműködési egyezmény jelentősége	57
Az együttműködési egyezmény életbeléptetési jegyzőkönyve	58
<i>Kettunen Lauri:</i> Finnország nemzeti ünnepe: Kalevala napja	60
<i>Erdeős László:</i> Mannerheim tábornagy, Finnország nemzeti hőse	65
<i>V. A. Heiskanen:</i> Heimomaittemme tunnetuksitekeminen heimotyön tärkein toimintamuoto. (A néprokonsági munka legfontosabb tevékenységi módja a testvérországok kölcsönös megismeretése.)	71
<i>F. A. Heporauta:</i> Henkilökohtainen vuorovaikutus yhteistyösopimuksessa (Személyes kapcsolatok kiépítése a közös munka egyezmény alapján)	74
<i>Kannisto Artturi:</i> Szinnyi József 85. születésnapja alkalmából.	76

(Folytatás a 3. oldalon)

ÉSZAKI ROKONAINK

VI. KÖTET

BUDAPEST

1942 JUNIUS

A Magyar-Finn Társaság és a finnországi néprokon- sági társaságok között létesített együttműködési egyezmény jelentősége.

Irta: szentmiklósi Szabó György, Magyarország helsinki követe.

A jelentés, amelyet a finn kormány j. év március 11-én 1941. évi működéséről a helsinki parlament elé terjesztett, külpolitikai részében megállapítja, hogy »Magyarországgal a testvérnépeket összekötő hagyományos barátság kimélyült« a múlt évben.

A közös fronton közös ellenség ellen vívott küzdelem megpecsételte és kimélyítette az együvértartozás érzését a finn és magyar nép között. Kifejezésre jutott ez azokban a táviratokban is, amelyeket Finnország és Magyarország államfői egymással váltottak, amikor országaik a támadó ellenség ellen fegyvert ragadtak. De hogy a finnek és a magyarok valóban élő tudatában vannak annak, hogy testvérnépek és hogy a két nép között hagyományossá vált a barátság, az a kormányok hivatalos politikáján kívül eredménye annak a társadalmi munkának is, amelyet a néprokonságot ápoló társaságok széles körökben évek óta kifejtene.

Finnországban igen nagy a szerepe a társadalmi egyesületeknek a közszellem és közvélemény kialakításában. Négy társaság tevékenysége irányul itt a finn-ugor népeket, illetve a finn és magyar népet összekötő kapcsolatok ápolására és kimélyítésére. Amikor ezek a társaságok 1941 november 15-én együttműködési egyezményt kötöttek a budapesti Magyar-Finn Társasággal, szervezett összefogásuk növelte gyakorlati tartalmát a Magyarország és Finnország kormányai által 1937-ben kötött kulturális egyezménynek, amely hivatalos keretet adott a két testvérnemzet kulturális kapcsolatai kiépítésének. A kezdeményezők valóban hasznos munkát végeztek.

Finnország minden erejének megfeszítésével szállt újból harcba békéjének örök megrontójával és védőbástyája északon az európai civilizációnak, amelyért magyar katonák is újból véreznek távoli harctereken. Hogy, a finnek és magyarok a harcok közepette sem veszítették el egymást szem elől, sőt szűkségét érzik annak, hogy még szorosabbra fűzzék egymással kulturális kapcsolataikat is, bizonyoság arra, hogy élő valóságnak érzik rokonságukat és hogy mindketten igazi kulturnemzetek.

*

Unkarilais-Suomalaisen Seuran ja Suomen heimoseurojen välisen yhteistyösopimuksen merkitys. Kirjoittanut Szentmiklósi György Szabó, Unkarin Helsingin-lähettiläs. — Suomen ja Unkarin veljeskansojen perinnäinen ystävyys on viime vuonna entisestäänkin syventynyt. Tämä ystävyysden syventyminen on johtunut, paitsi hallitusten virallisesta politiikasta, myös siitä työstä, jota ovat tehneet heimoasioista huolehtivat seurat. Kun suomalaiset seurat solmivat marrask. 15. p. yhteistyöhön tähtäävän ystävyysopimuksen Budapestin Unkarilais-Suomalaisen Seuran kanssa, suureni siten vain sen kulttuurisopimuksen käytännöllinen merkitys, jonka Unkarin ja Suomen hallitukset olivat solminneet v. 1937. Suomalaiset ja unkarilaiset tuntevat suursodan riehuessakin entistä suurempaa sivistyssiteiden lujittamisen tarvetta, mikä on todistuksena siitä, että ne tuntevat sukulaaisuutensa eläväksi todellisuudeksi ja että molemmat ovat todellisia kulttuurikansoja.

A Magyar-Finn Társaság

mai napon tartott közgyűlése ezennel életbeléptette azt az

egyezményt,

amelyet 1941. november 15-én a Finn Nemzeti Szövetséggel, a Finn-Magyar Társasággal, a Finn Néprokonsági Társasággal és a Magyar Barátok Körével kötött meg.

Az egyezményt aláíró Társaságok most már cselekvőleg gyakorolják ebben az egyezményben pontosabban körülírt kerektek között azoknak a feladatoknak elvégzését, amelyeket a magyar királyság és a finn köztársaság kormányai által 1937-ben kötött kulturális egyezmény tartalmaz.

Az életbeléptetési okiratot a négy Finn Néprokonsági Egyesület részéről meghatalmazott dr. KETTUNEN LAURI egyetemi tanár, a Magyar-Finn Társaság részéről pedig dr. NAGY EMIL volt igazságügyminiszter, a Magyar-Finn Társaság elnöke és dr. GASKÓ DEZSŐ a Magyar-Finn Társaság ügyvezető alelnöke írják alá.

Kelt Budapestén, 1942. március 2.

Unkarilais-Suomalainen Seura

on tänään pitämässään yleiskokouksessa täten saattanut voimaan sen

sopimuksen,

jonka se on tehnyt Helsingissä marraskuun 15. p. 1941 Suomalaisuuden Liiton, Suomalais-Unkarilaisen Seuran, Suomen Heimotyöseuran ja Unkarin Ystävien Kerhon kanssa.

Tähän ystävyys- ja yhteistyösopimukseen liittyneet seurat ovat sitoutuneet sopimuksessa lähemmin määrätyissä puitteissa suorittamaan sellaista käytännöllistä heimotyötä, johon tähtää myös Unkarin kuningaskunnan ja Suomen tasavallan hallituksen v. 1937 tekemä keskinäinen kulttuurisopimus.

Voimaan saatetun sopimuksen on suomalaisten seurojen puolesta valtuutuksen nojalla allekirjoittanut professori LAURI KETTUNEN, Unkarilais-Suomalaisen Seuran puolesta seuran esimies, ent. oikeusministeri toht. EMIL NAGY sekä seuran varaesimies ja asiainhoitaja toht. DEZSŐ GASKÓ.

Budapestissä maaliskuun 2. p. 1942.

Nagy Emil Gaskó Dezső

Lauri Kettunen

Finnország nemzeti ünnepe — Kalevala napja.

Irta és a budapesti rádióban elmondta: *dr. Kettunen Lauri.*

A Kalevala, a finn népi éposz, több mint száz évvel ezelőtt jelent meg és Finnországban szokásban van a megjelenés napját nemzeti ünnep gyanánt megünnepelni. Erről a napról Magyarországon is meg szoktak emlékezni és megemlékeznek az idén is, annak ellenére, hogy a most dúló és pusztító világháború és a közvetlen Finnországban folyó nagy védekező háború könnyen elterelhetné a figyelmet a népek szellemi értékeiről. Éppen ezért legyen szabad mindjárt az elején nekem, mint a finn nemzet fiának őszinte köszönetemet kifejeznem, ezért a magyar részről megnyilvánuló szíves figyelemért. Ismét önvédelmi harcban álló hazám különben is mély hálára van kötelezve a megletelekű magyar testvérnép iránt a velünk szemben megnyilvánuló együttérzésért és hathatós támogatásért is.

Ha a következőkben bátor leszek néhány szót mondani a Kalevala értékéről általában, úgy mértékül azt a tényt tekinthetném, hogy népi époszunkat eddig tizenöt különböző nyelvre fordították le. Azonkívül például Németországban négy különböző fordítás jelent meg, Magyarországon pedig kettő. A második fordításból, Vikár Béla általánosán ismert kitűnő fordításából egyenesen három kiadás, amelyek közül már az utolsó harmadik is — a tízezredik darab — éppen elfogyott. Ezekből is látszik, hogy a Kalevalának nagy értéke van, amely az elmúlt száz év alatt sok dicsőséget szerzett Finnországnak, ennek a félreeső kis országnak, amelynek korábbi történeti, művelődési és háborús eredményei többé-kevésbé az idegen zászló árnyékában vesztek el.

Azt hiszem, a Kalevala tartalma legtöbb hallgatóm előtt ismeretes, nem is lenne itt rá alkalom, hogy arra részletesebben kitérjek. A Kalevalát hősi éposznak szokták nevezni, és joggal, mert abban nagy szerepe van a kardviadaloknak és a háborús vállalkozásoknak, amelyek az éposz költőileg nagyító tükrében mesészerű színezetet kapnak. Dél-Finnország, vagyis Kalevala népe, amelynek a vezetője a mindentudó, öreg és bölcs Väinämöinen, békés érintkezésben él Észak-Finnországgal, Pohjola-val, mikor azonban a béke megromlik, akkor a szikrázó kard olyan hangon beszél, hogy még a legnyugodtabb olvasó is ex-tázisba esik. Azonban a kard egyedül nem lenne képes semmire a kalevalai világnézet szerint. Ide társul még a szó hatalma, továbbá hol az ősfennek főistenének, Ukkónak a segítsége, hol pedig az általános, érdekes és szinte csodálatos varázscselekmények és azok hatásossá tétele végett mondott ráolvasások.

varázsigék és varázsdalok. Ez a misztikus erő különben is uralkodójellegű a Kalevalában. Ez a jelleg legcsodálatosabb megnyilvánulási fokára jut a Kalevala egyik hőse, Ilmarinen, a csodakovács által készített malomszerű alkotmányban, a mindenféle gazdagságot őrlő *szampóban*, de különösen abban a hatalmas kovácsolási folyamatban a »sötét Pohjolában«, ahová Väinämöinen küldte el Ilmarinent erőszakos úton szélvihar által, hogy ezt a fontos feladatot elvégezze. Ez azután történt, hogy Väinämöinen szerencsétlen lánynéző útján hatalmas uralkodónőjének, Louhinak a fogságába jutott tús gyanánt, és kiszabadulásának az volt a feltétele, hogy elkészíteti ezt a csodálatos *szampót*, amit ő saját maga, mivel kovácsmesterséghez alig értett, nem tudott elvégezni. Ilmarinen elvégezte ezt a feladatot kovácsművészete és varázsképesége segítségével és a *sampo* Pohjola gazdagságának a forrásává lett, amíg Kalevala, Dél-Finnország hősei azt Väinämöinen vezetésével tengeri úton vezetett nagyszerű hadjáratuk során el nem rabolták. Ezt a hadjáratot azután dalok és varázscselekmények sorozata övezi. Erre a hadjáratra vagy jobban mondva, rabló kalandozásra a Kalevala hőseinek más okuk is volt, mint a hatalmi féltékenység, vagy a puszta hatalmi fölény, amely minden időben erkölcsi megokolásokat is szokott keresni a rablóhadjáratok fedezésére. A hadjárat hátterében ezuttal nő volt, az örök romantikus elem a férfiak hadi kalandozásaiban. Ugyanis Pohjola uralkodónője, Louhi nem tartotta meg ígéretét, amely szerint a szampo kovácsának meg kellett volna kapnia feleségül az uralkodónő gyönyörű leányát.

Általában az örök emberi *érzések* folyamatai különleges jelleget adnak a Kalevalának, annak mind lírai, mind pedig epikus részeiben. Említettem már a titkolt emberi vétket, a féltékenységet és irigységet. Ezt meg szoktuk vetni, ez csak a gyengébbek, a szolgálélek tulajdonságai közé szokott tartozni, vagy a rabszolgák, esetleg az egyszerű pásztorok jellemvonásai közé.

A fiatal Joukahainen irigyelte Väinämöinen okosságát és daltudását, és amikor őt nem tudta legyőzni éneklésben, kihívta Väinämöinent kardviadalra. Väinämöinen azonban nem *alázkodik* meg ilyen ember előtt még párviadalban sem, hanem egyszerűen a szó erejével a mocsárba és pocsolyába veszti. Halálos veszedelmében Joukahainen végre is odaigéri az öreg Väinämöinennek kis hugát feleségül, és ekkor Väinämöinen kész megbékülni.

Ebből indul ki aztán a szerelmi tragédia, amelyből nem hiányoznak — amint az öreg Väinämöinen szerelmi kalandjából általában — a komikus vonások sem. Joukahainen huga ugyanis nem egyezik bele ebbe az üzletbe, hanem végül is in-

kább elemésztí magát tengeri hallá változva, amire azután Väinämöinen reménytelenül horgászik még csónakjából.

Az *anyai szeretet* szintén példaadó módon nyilvánul meg a Kalevalában, különösen Lemminkäinen anyjával kapcsolatban. Lemminkäinen, a mindig civakodást szító könnyelmű hős, akinek nagyon sok kedvese van, nyugtalan vérétől hajtatva, anyja gyengéd és szigorú figyelmeztetése ellenére, el akarta jegyezni Pohjola gyönyörű leányát is. Pohjola tündére Lemminkäinentől azt kívánta, hogy az mutassa meg erre való alkalmasságát csodálatos feladatok elvégzésével, amelyekhez végül az alvilági hattyú lelövése is tartozott. Ezeknek a feladatoknak a végzése közben Lemminkäinent lelövik, úgy hogy az az alvilágnak (Tuonelának) sötét folyójába esik, és Tuonela fia testét darabokra tépi. Lemminkäinen anyja minderről ösztönös, mintegy telepatikus meglátással szerez tudomást, és mennyi mindent megtesz, hogy ezeket a testrészeket ismét eggyé forrassa és a lelket visszavigye a szétszabdalt testbe. Olvassátok csak el tisztelt hallgatóim mindezt a Kalevalából, és mondjátok meg, hogy tolmácsolták-e sokszor nagyszerűbben a világ-irodalom legszebb alkotásaiban ezt a szent érzést, az anyai szeretetet. A lírai elemek a fordításokban alig jutnak teljes mértékben érvényesülésre, mert a Kalevala különleges alliterációs nyelvét nagyon nehéz sikerülten átültetni idegen nyelvekre, azonban már az események folyása is, a szerencsétlen édesanya mindenét feláldozó és a természetfeletti akadályokat legyőző szeretete meggyőzi az olvasót még egyszerű szószerinti fordításban is.

Joggal kérdezhetjük, hogy miképen volt képes ez az egyszerű tanulatlan nép ekkora alkotásra. Semmiképen sem lehetetlen, hogy az ősidők finn vezetőembereinek voltak bizonyos, hogy úgymondjuk »udvari énekeseik«, akik a korabeli műveltebb réteghez tartoztak, és talán ezeknek az emlékezetben fennmaradt hagyománya is észrevehető itt-ott a Kalevalában. Azonban annak, aki egyszer már hallotta a finn és észti tanulatlan nép-énekeselek rögtönzéseit, lehetetlen el nem hinni, hogy azok az ősrégi csodálatos dalok a népénekeselek ajkán születtek. A finn és észti versmérték *hasonlósága* kétségtelenné teszi, hogy ilyenféle népköltészet létezett már az ősfinn népnél mintegy kétezer évvel ezelőtt, tehát azelőtt, hogy a finnek ősei áthúzódtak a Finn-öböl másik partjára, mai lakóhelyükre. Azonban a Kalevala hősi dalai egész biztosan lényeges részükből csak a mai Finnország területén születtek meg azokból a küzdelmekből, amelyek Finnország, különösen pedig Észak-Finnország településtörténetéhez kapcsolódnak. Már a nyolcadik századtól kezdve Kr. után nagytömegű nyugati finn lakosság húzódott fel kelet

felé a Ladoga vidékére, ahol az a rokon vepszékkel keveredve a hatalmas karjalai törzset hozta létre. Ez a karjalai törzs elterjedt nagyon messzi vidékekre, a két tenger, a Vienai- (Fehér) tenger és a Pohjanlahti (Botteni-öböl) északi vidékére. Azonban a Pohjanlahti ezen vidékére, a kalevalai Pohjola felé is irányult a harcias nyugati finn törzs erős települési törekvése. Ezek az északi területek egész a Jeges-tenger partvidékéig gazdag halász- és vadászterületek voltak, és mivel mind a nyugati finnek, mind a karjalaiak a lappokat adófizetőiké tették, természetesen, hogy nem lehetett elkerülni a fegyveres összeütközést sem. Így közvetve a lappoknak is részük van a Kalevalában, habár csak mint statisztáknak és alulmaradó lesipuskásoknak. Egy felfogás szerint például az a fentebb említett csodálatos *szampo*, amelyet Ilmarinen kovácsolt, nem volt más, mint ötvösmunkával díszített hadi pajzs, amely a karjalaiak előtt ismeretlen volt. A törzsek később összeolvadtak, és a történeti valóság helyére csak a költészet homályos világa lépett, amelyhez a *kereszténység* egyre növekedő hatása táruult. A Kalevala mágikus körében ugyanis tudvalevőleg van egy csomó pogány örökség is, vagyis az a titokzatos világ, amelynek szimboliztikus rejtelmeibe a be nem avatottak alig tudtak behatolni. A Kalevala hősi énekei tehát körülbelül abban az időben születhettek, amikor a magyar nép Árpád vezetésével már a történelemből ismert hősi mondáit kardjával megteremtette.

A Kalevala így teljes egészében alig élt valaha is a nép ajkán. Az egyes énekek csak úgy kikristályosodtak ugyanazon tárgy körül. Azonban az által, hogy különféle eseményeket tárgyaló versekben ugyanazoknak a hősöknek a nevei jelentek meg, már egy énekes tudatában is összetartozó epikus egésznek tűntek fel az egyes részek. Mikor azután egy hazánkfia, Lönnrot Elias — születésére nézve szegény falusi szabó gyermeke, élethivatására nézve orvos — ezeket az énekeket a messzi Kelet-Karjala vidékein összegyűjtötte a múlt század első felében, az volt a véleménye, hogy a finn nép ősi népi époszáról van szó eredeti épségükben, s magának csak itt-ott kell egy-két versszakot beleillesztenie, hogy ezeket összefűzze. Ebben a vonatkozásban ugyanazzal a módszerrel élt, mint az énekesek maguk is. Így született meg a Kalevala. Lönnrot hozzáköltése azonban olyan csekély, szinte alig észrevehető, hogy a tudományos kutatás egyáltalán nem vonja kétségbe a Kalevala igazi népéposzi jellegét.

A Kalevalának érthetőleg igen nagy hatása volt a finn művészetekre és általában az egész finn szellemi életre. (A finn művelődésnek a sarkköve volt, és az marad továbbra is.) A finn nemzeti öntudatot felébresztette és ápolt olyan időkben,

amikor olyasféle vélemények hangzottak el és voltak divatban, hogy a finnek műveltségüket a svédektől kapták. Amikor erőtlén sorstársunk, a svéd nép, minket magunkra hagyott több mint egy századdal ezelőtt, akkor még alig volt más nagyobb finn-nyelvű művelődési emlékün, mint a Biblia és a nép ajkán élő Kalevala egyéb népköltészeti emlékekkel együtt. Egyébként is ez elég hiányos kultúrörökség, ugyanis nem volt megengedve, hogy a finn nyelv kultúrnyelv fokára emelkedjék, hanem évszázadok folyamán a finn népből sarjadó műveltséget saját néptől elidegeníteni és svéd nyelvűvé változtatni törekedtek. Azokban az időkben, mikor a Kalevala megjelent, Finnországban ez a hatalmas hazafias nemzeti mozgalom keletkezett, amely azt követelte, hogy a tékozlófiúk megtérjenek. A Kalevalával keltett lelkesedésnek különleges érdeme volt abban a tekintetben is, hogy ez a hazafias törekvés aránylag jól sikerült. (A nép lebecsülése helyére a nép romantikus csodálata lépett. Annak nyelvét és általában a nép megőrzött szellemi örökségét lelkesedéssel kezdték kutatni, a nép műveltségét és anyagi jólétét emelni. Abból az úgyszólván kalevalai talajból emelkedett fel mintegy varázserő folytán a finn-nyelvű műveltség és a magasabb szellemi művelődés.) Mikor aztán eljött a nagy megpróbáltatás napja, súlyos, de dicsőséges nagy háborúnk, amelynek eljövételét már akkor megjósolták, közös eredetét és nemzeti feladatait ismerő öntudatos finn népet talált maga előtt, amely inkább a halált választotta volna, mint szabadságának elvesztését.

Most ezekben a nagy időkben, amikor a finn hadsereg majdnem mindenütt a rég óhajtott új határokon áll Kelet-Karjalában, a Kalevala valóságos jelszóvá vált. Kelet-Karjala nélkül alig maradt volna fenn számunkra a Kalevala. Közös örökség gyanánt a nagy őserdők vidéke tartotta azt fenn, míg máshol majdnem teljesen kiveszett az emlékezetből. Ki tagadhatná hát, hogy a finn népi éposz megőrzői, a kelet-karjalaiak nem tartoznának a finn néphez? Kelet-Karjalát csak az erőszak választotta el annakidején Nyugat-Karjalától és Finnország többi részétől. Azonban ebben is a Gondviselés kezét láthatjuk, mert a Kalevala énekei alig maradhattak volna fenn és fejlődhettek volna máshol, mint ezeknek a messzi eső vidékeknek a védelme alatt, ahol a nép még az egyház nyelvét sem értette meg, és nyugodtan élhetett saját lelki világában. Kelet-Karjala ezért számunkra megszentelt föld, és mivel annak a határait mintegy a természet alkotta meg Finnország védelmére, Finnország úgy érzi, hogy ott folytatott küzdelme védelmi harc és szent történeti hivatás. A finn vér már nagyon sokszor és sokat ömlött, de érdemesebb helyen alig ömlött még valaha is, mint most a Kalevala megszentelt dalos földjén.

Kirjoittaja kiittääradioesitelmässään aluksi unkarilaisia Kalevalan päivää kohtaan osoitetusta huomiosta sekä yleensä Suomelle tullee myötätunnosta. Kalevala on Unkarissakin luettu kirja, koska äskettäin otettu 10 tuhannen painos on loppunut. Puhuttuaan Kalevalasta sankariepoksena sekä sen yleisistä kauneusarvoista, samoin Lönnroten osuudesta eepoksen kokoonpanossa, tekijä viittaa Kalevalan historialliseen luonteeseen. Nuo sankarilaulut syntyivät, länsisuomalaisten joutuessa pohjoisessa kosketuksiin sinne Laatokan mailta kiertäneiden sekaheimoisten karjalais-asukkaiden kanssa, vasta samoihin aikoihin, kun unkarilaiset Árpádinsa johdolla kirjoittivat miekan terällä omaa historiaansa. (Ehkä ihmemylyksi paisunut sampokin oli alkuaan vain länsisuomalaisten komeasti kirjailtu sotakilpi, jota pohjoisessa ei tunnettu.) Itä-Karjalan saloilla nuo sankarilaulut säilyvät, ja siellä Suomen miehet kirjoittavat paraikaa uusinta sankariepostaan.

Mannerheim tábornagy, Finnország nemzeti hőse.

Irta: *nemes Erdeős László.*

Abban a gigászi küzdelemben, amelyet az európai nemzetek folytatnak a Szovjetunió ellen, oroszlánrész jut északi testvéreinknek, a finn nemzetnek, amely rövid két év leforgása alatt immár másodszor fogott fegyvert, hogy szabadságát a bolsevista imperializmus szemben megvédje. A maroknyi finn nép szabadságharca, hősie küzdelme, a finn hadsereg csodálatra méltó katonai teljesítményei az egész világ elismerését kívívták és joggal állíthatjuk, hogy ennek a szabadságharcnak a lelke, vezére: *Mannerheim* tábornagy, korunknak egyik legkiválóbb hadvezére, napjaink egyik legjelentősebb történelemformáló alakja, aki nemcsak a finn népnek nemzeti hőse, hanem hőse az egész európai civilizációnak is.

Báró Mannerheim Gusztáv Károly Emil, a szabad Finnország egyetlen és közel száz év óta első tábornagya, az egykori orosz gárdalovastiszt csodálatosan tüneményes életpályát futott be. *Mannerheim* tábornagy 1867 június 4-én, a család ősi birtokán a villnási kastélyban született, Turku — Finnország egykori fővárosa — közelében. A *Mannerheim* család Svédországból származott át Finnországba, de tulajdonképpen német-holland eredetű. A család egyik kiváló őse *Mannerheim Erik Károly* svéd őrnagy volt, aki a svéd uralom idején 1783-ban került Turkuba és elsőnek csatlakozott a svéd uralom ellen alakult Anjala mozgalomhoz. Amikor ez a mozgalom a svédek tudomására jutott vezetői bíróság elé ke-

rültek, Mannerheim őrnagyot is halálra ítélték, de a király megkegyelmezett neki. Később a cári uralom idején, mint szenátor a finn nemesség önállósági törekvéseinek volt a képviselője, ő volt az, aki a két szomszédos nagyhatalom nyomása ellenére is az önálló és független Finnország gondolatát bátran hirdette még az elnyomók előtt is. A másik kiváló ős, a tábornagy nagyapja kiváló államférfi, politikus és tudós volt, aki az orosz uralom alatt magas állami hivatalokat töltött be és mint kerületi kormányzó, majd mint az udvari bíróság elnöke mindig népe sorsát tartotta szem előtt és egész életét a finn nép szabadsága ügyének szentelte.

A tábornagy édesapja, nagybirtokos és kereskedő volt, aki azonban fiát ismét a katonai pályára adta. A kis Mannerheim báró ősi hagyományokhoz hiven a fredreikshami finn hadapródiskolában nevelkedett. Ennek elvégzése után Helsinkiben rövid ideig jogi tanulmányokat folytatott, majd 20 éves korában belépett az orosz cári hadseregbe, ahol a tehetséges és törekvő fiatal tiszt ragyogó pályát futott be. A nikolajewi lovassági tiszti tanfolyam elvégzése után a cár kornetté, azaz zászlóssá nevezte ki a cárné szentpétervári gárda-lovas ezredébe. Ebben az előkelő környezetben és ebben az előkelő lovasezredben kezdte meg katonai pályafutását a fiatal Mannerheim báró, aki 1899-ben már törzskapitány és a cári család közvetlen környezetében az udvari miniszter mellett teljesít szolgálatot.

A tettrevágyó fiatal tisztet azonban nem elégíti ki az udvari szolgálat ragyogó, de mégis egyhangú és eseménytelen élete. Mint harcos katonaösök ivadéka, ő is a katonai szolgálat igazi hivatásának betöltésére, a harctéri szolgálatra, a háborúra vágyik. Az alkalom nem is váratott sokáig magára. A távolkeleti feszültség eredményeképpen kitört az orosz-japán háború és Mannerheim ezredes az elsők között jelentkezett a harctérre. Mint a Njezsinszki dragonyosezred parancsnokát 1905-ben a mukdeni csatamezőn nevezte ki a cár ezredessé kiváló szolgálatai elismeréseképpen.

A távolkeletről hazatérve Mannerheim ezredes, Finnországban töltött huzamosabb időt, ahol éppen ezekben a napokban lángolt fel teljes erővel a parázs alatt izzó szabadságmozgalom. A hatalmas cári monarchia legműveltebb és legkultúraltabb népe, — amely minden tekintetben felülmúlta a nagy moszkovita birodalom többi népeleleit, — már ekkor céltudatosan küzdött a végső célért: a független és önálló Finnorszáért. Ezt a küzdelmet azonban egyelőre kötött keretek között, a cári birodalom politikai szerkezetének, alkotmányának keretében kellett megvívni. Az események nyomására a cár a finn alkotmányreform megvalósítására rendkívüli országgyűlést hívott egybe, amelynek sikerült is az általános és egyenlő választójogot min-

den finn számára kivívnia és a cártól egy egykamrás külön finn parlamentet kérészkolnia, abban az időben, amikor ez a cári birodalom többi népei előtt csak elérhetetlen vágyalom volt csupán. A szabadságos Mannerheim ezredes feszült érdeklődéssel figyelte népének ezt az alkotmányos keretek között lezajlott szabadságharcát és a küzdelemből számtalan tanulságot vont le későbbi politikai működése javára.

A cár azonban nem tudta sokáig nélkülözni jeles katonáját! Az orosz-japán háború szerencsétlen kimenetele az egész keletázsiai kérdés revízióját tette szükségessé és a vezérkar olyan katonai és politikai tapasztalatokkal rendelkező tisztet keresett, aki a keletázsiai viszonyok tanulmányozása céljából hosszabb tanulmányútra előreláthatólag eredménnyel lehet kiküldeni. Az orosz vezérkar vezetői egyértelműleg Mannerheim ezredes személyében állapodtak meg, akit azonnal visszahívtak szabadságáról. A vezérkar megbízásából Mannerheim ezredes 14.000 kilométer utat tett meg nyeregben! E két évig tartó utazás alatt bontakoztak ki teljes egészében katonai, diplomáciai és politikai képességei. Tanulmányútja során bejárta egész Középásziát, Orosz- és Kinai Turkesztánt és Kína nyugati részét egészen Pekingig. Tanulmányútja nemcsak az orosz vezérkar számára hozott eredményeket, nemcsak katonai és politikai jelentőségű, hanem tudományos téren is hasznosító volt. Mannerheim ezredes útja során közel 2000 km olyan útvonalról készített megbízható térképet, amely eddig az európaiak előtt ismeretlen terület volt. De útja még jelentősebb a néprajzi kutatás terén, mert Mannerheim Turkesztán néhány romvárosának felkutatásával, néprajzi és nyelvészeti emlékek utáni kutatásával, valamint közel 1500 darab néprajzi jelentőségű fényképfelvétellel fel nem becsülhető anyagot juttatott a finn-ugor tudományos kutatásnak is.

Tanulmányutjáról hazatérve újra a csapathoz kerül: 1909-ben a cár egy ulánus ezred parancsnokságával bizza meg, 1910-ben Szentpéterváron a cári testőrség parancsnoka lesz, majd 1911-ben vezérőrnaggyá nevezi ki a cár, sőt a következő esztendőben személyes szolgálatra rendeli katonai irodájába. Ebben a megtisztelő és bizalmas szolgálatban találja a világháború kitörése Mannerheim vezérőrnagyot, aki a háborúba mint a varsói gárdalovasdandár parancsnoka indult el és a világháború folyamán az orosz hadsereg legkiválóbb lovasvezérének bizonyult. Már 1915-ben altábornaggyá nevezi ki a cár és a 12. lovashadosztály parancsnokságával bizza meg. A következő esztendőben ellenünk is kénytelen volt harcolni: az erdélyi Kárpátokban orosz és román csapatokból álló ú. n. Wrancza-csoportot vezényelte. Végül 1917-ben Bukovinában a 6. lovashadtest élén találjuk és ebben

az évben éri őt életének legnagyobb, döntő jelentőségű fordulója, az orosz forradalom kitörése.

Ez a fordulat egyben Finnország számára is döntő fordulatot jelentett, mert elérkezett a régvárt pillanat a nemzeti szabadság és az önálló államiság kivívására. A szabadságért folytatott harcnak első harcosa, lelke és vezére pedig az egykori cári tábornok, Mannerheim báró lett.

A forradalom kitörésével Mannerheim orosz katonai pályafutása véget ért, mert az elsők közé tartozott, akit Kerenszki kormánya, »mint a politikai helyzet követelményeinek meg nem felelő egyéniség«-et, a katonai szolgálatból elbocsátott. A bolsevizmus kitörése után Odesszából teljes tábornoki egyenruhában utazott a vörös Oroszországon át hazájába: Finnországba. És ekkor kezdődött az 50 éves Mannerheim számára, aki teljes 30 esztendeig szolgált a cár birodalmát, tulajdonképpen élethivatása és történelmi küldetése: hazájának felszabadítása a moszkovita járom és a vörös terror alól.

A világháború előtt és a világháború alatt az oroszok Finnországot katonailag megerősítették, mert a Finn-öböl, Kronstadt és Szentpétervár bejárata, a volt Orosz Birodalom egyik legjelentősebb stratégiai vonala volt. A Finn-öböl védelmére a finn déli parton hatalmas erődöket építettek és igyekeztek a lakosságot is eloroszosítani, ezenkívül erős csapatkötelékekkel biztosították ezt a területet. A forradalom kitörésekor Finnországban két párt állott egymással szemben: a nemzeti alapon álló aktivisták, akik az oroszoktól független nemzeti államot akartak, a másik oldalon pedig a bolsevista befolyás alatt álló munkás és földnélküli parasztproletár tömegek, akik hajlandók lettek volna a bolsevista orosz impérium alá hajtani fejüket. A kezdeményezés a nemzetiek kezében volt és 1917 december 6-án a finn országgyűlés kimondta a finn köztársaság önállóságát, a köztársaság elnökévé a több esztendeig tartó szibíriai fogságból hazatért *Svinhufvud*-ot választották meg. Az év utolsó napján még Lenin is elismerte formailag az önálló finn köztársaságot. Az állam önállósága ezzel csak formailag volt biztosítva, mert az állam belső és külső rendje a legnagyobb bizonytalanság állapotában volt. A déli partvidéken ott állomásozott még közel 100.000 orosz katona és ezek védelme alatt a finn vörös gárdák terrorizálták a nemzethű érzelmű lakosságot. A kormány rendelkezésére nem állott más, csak a rosszul felügyezett és gyengén kiképzett önkéntes nemzeti gárda, a *Skyddskar*, és a világháború alatt az orosz gyűlöletétől vezérelve a németekhez menekült katonákból alakult finn szabadcsapat, amelyet a Hamburg melletti lockstedti táborban alakítottak meg és a német hadsereg kötelékében, mint 27. porosz vadász-zászlóalj a Baltikumban alkalmazták. Ez a zászlóalj azonban

a forradalom kitörésekor még német földön volt, így a kormány azonnal nem rendelkezhetett vele.

A kormány célja az volt, hogy a polgárháborút lehetőleg elkerülje és még idejében elfojthassa a bolsevizmus csíráit. Ehhez azonban hiányzott a hatalmi eszköze, a hadsereg, de hiányzott a megfelelő katonai képzettségű és erélyes katonai vezető is. Ezt a katonai vezetőt azonban Svinhufvud szerencsés választással Mannerheim volt cári tábornok személyében találta meg, aki ekkor a vörös Helsinkiben tartózkodott. Mannerheim Svinhufvud felszólítására elvállalta a finn hadsereg megszervezésének munkáját és a belső rend helyreállításának nehéz s felelősségteljes feladatát. Néhány tisztje kíséretében azonnal a Botteni-öböl mellett fekvő *Vaasaba*, az *Österbotteni* tartomány fővárosába teszi át a székhelyét, hogy a nemzeti gárdából és az önként jelentkező kormányhű parasztokból egy olyan fegyveres erőt szervezzen, amellyel sikerrel veheti fel a harcot a vörös gárdák ellen. Az idő sürgetett, mert az oroszoktól támogatott vörösök terrorja az ország nagy részét már teljesen birtokba vette. Közben már a kormány is *Vaasaba* menekülni kényszerült és 1918. január 27.-én a szenátus Mannerheim tábornokot «Északfinnországból a rend helyreállításának legfőbb parancsnokává» nevezte ki, majd február 1.-én megbízta a nemzeti gárda vezényletével, amelyet egyidejűleg a kormány hadseregének deklaráltak.

Mannerheim az egyre jobban terjeszkedő vörös terror hatása alatt átlátta, hogy gyorsan kell cselekednie: fel kell venni a harcot, még mielőtt a hadsereg szervezése és felfegyverzése befejeződött volna. Gyakorlatlan és hiányosan felszerelt hadseregével először *Vaasat* és környékét tisztogatta meg az oroszoktól, néhány nap múlva Dél-Österbotten városait: Kaskinent, Kristiinat, Ausykaarleppyt, Pietarssaryt, és Kokkolat vette birtokba, majd Észak-Österbotten felé tört előre és elfoglalta annak legfontosabb városát, Oulut. Február 7.-én Kemi és Tornio is elestek és ezzel az egész Lappföld a fehérek kezére került. Február végén már egész Nyugat- és Középfinnország a kormány birtokában volt, a vörösök az országnak már csak a Pori, Tampere, Mikkeli, Savonlinna és Ladoga-tó északi csúcsának vonalától délre fekvő országrész felett rendelkeztek. A vörös csapatok zöme Tampere, Viipuri és Helsinki városok körzetében csoportosult. Ahhoz pedig, hogy ezekre döntő csapást mérjenek és az ország déli, értékeesebb részét is birtokba vegyék, a kormány csapatai nem voltak elég erősek. Időközben Németországból hazatért a 2000 önkéntes, akik az ugyancsak Németországból beszerzett fegyverekkel megkezdték a csapatok kiképzését és így a tavasz elején Mannerheim megkezdhetette az általános támadást. Április 6.-án véres küzdelem után a kezébe került

Tampere, az ország egyik legfontosabb ipari központja. A kormány csapatai 10.000 foglyot ejtettek, 30 ágyut zsákmányoltak és a vörösöknek 2000 halottja borította a csatateret, míg a fehérek csak 600 embert vesztek.

Finnország hadereje azonban nem bizonyult elég erősnek a bolsevizmussal való teljes leszámolásra és a kormány német fegyveres beavatkozás gondolatával foglalkozott. Mannerheim tábornok, aki mint orosz tiszt a világháborúban a németek ellen harcolt, de egyébként sem rokonszenvezett az idegen beavatkozás gondolatával, kezdetben ellenezte ezt a tervet, de később átlátta, hogy ez a kérdés nemcsak Finnország belügye, hanem a németek érdeke is az, hogy erről a területről a bolsevizmus és az orosz veszély többé ne fenyegetsen. Március 20.-án Mannerheim maga táviratozott Ludendorffnak a német segítség érdekében és április első napjaiban *von der Goltz* tábornok parancsnoksága alatt Hankóban, Helsinkiben és Loovisan partraszállott a 15.000 főnyi német ú. n. keleti-tengeri hadosztály. A hadműveleteket Mannerheim tábornagy vezette és a német egységek felett is ő gyakorolta a parancsnokságot. Így az észak és dél felől két tűz közé szorult vörösök helyzete megrendült. Helsinkiben április 29.-én került a finnek kezére és Mannerheim május 1.-én vonult be diadalmas csapatai élén Viipuriba. Ezzel Finnország felszabadult a vörös terror alól és a kormány megkezdhetette az építő munkát.

A haza felszabadítója, a győztes hadvezér azonban május havában leköszönt állásáról és ugyanezen év őszén Párisba és Londonba utazott, hogy a nyugati hatalmaknál is megszerezze országának a szükséges kapcsolatokat. Még úton volt, amikor 1918 decemberében a szenátus a köztársasági elnöki tisztségéről lemondott Svinhufvud utódául az ország kormányzójává választotta. Mannerheim kormányzósága alatt arról gondoskodott, hogy az állam korszerű alkotmányt kapjon és az új alkotmány értelmében 1919 júliusában megtartott köztársasági elnökválasztáson a köztársaság elnökévé a republikánus párti *Ståhlberget* választották.

Mannerheim tábornagy ettől kezdve visszavonult a közélettől és családi birtokán gazdálkodott. Amikor azonban 1939/40 telén a szovjet újra ígájába akarta hajtani Finnországot, a haza hívó szavára újra csapatai élére állt és egy három hónapig tartó hadjáratban újra bizonyosságot tett a finn nemzet élni akarásáról, de saját hadvezéri képességeiről is. Amikor pedig 1941. év nyarán a finn nép megint fegyvert fogott, hogy a jogtalanul elrabolt területeit visszaszerezze, újra *Mannerheim* tábornagy állott a finn hadsereg élére, amelynek oroszlánrésze van a bolsevista rémuralom megdöntésében.

Sotamarsalkka Mannerheimin 75-vuotispäivän johdosta nemes Erdeős László kertoo Mannerheimin elämänvaiheista ja erikoisesti hänen jättiläissuorituksestaan Suomen armeijan ylipäällikkönä kolmen vapaussodan aikana.

Heimomaittemme tunnetuksitekeminen heimotyön tärkein toimintamuoto.

V. A. Heiskanen.

Me suomalaiset ja unkarilaiset olemme heimoveljiä ja -sisaria ja siksi meidän välinen yhteistyömme ja vuorovaikutuksemme on läheisempi kuin muiden maantieteellisesti yhtä kaukana toisistaan elävien kansojen. Me seuraamme toistemme vaihteita suurella mielenkiinnolla, joka kiteytyy syväksi suruksi heimokansamme kovien kohtaloitten aikoina ja kohoaa iloksi ja riemuksi silloin, kun heimoveljillemme hyvin käy. Tämän yhteistyön on yhteinen vartioasemamme itää ja barbariaa vastaan muuttanut syvästi tuntemaksemme kohtalonyhteydeksi, varsinkin paraikaa riehuvan sodan aikana, jolloin heimoveljeys on syventynyt aseveljeydeksi. Juuri siksi on nyt Suomessa innostus Unkaria kohtaan ja samoin Unkarissa Suomea kohtaan suurempi kuin koskaan ennen, innostus, joka varsinkin talvisotamme aikana Unkarissa ilmeni uhrautuvana Suomen auttamistahtona.

Mutta jotta meissä heräisi jatkuva harrastus heimomaatamme ja -kansaamme kohtaan, meidän täytyy myös sitä tuntea ja saada siitä oikeita tietoja. Ja tässä suhteessa on paljon toivomisen varaa.

Niitä harvoja onnellisia lukuunottamatta, joilla on ollut tilaisuus käydä Unkarissa, supistuvat meidän suomalaisten tiedot varsin vähiin. Mitä me tiedämme Unkarista? Että siellä on laajoja puita, komeita hevospaimenia, iloisia kyläkapakoita, tulisia viinejä, csárdásmusiikkia, kuvankaunis Pääkaupunki, matava Tónava. Ja siinä kaikki. Tämän romanttisen, pintapuolisen ja yksipuolisen käsityksen me olemme ehkä osaksi saaneet unkarilaisesta musiikista, osaksi siksi, että se, mikä on erikoista, jää helposti mieleen. Mutta jos kysymme jotain varsinaisesta työn, elinkeinoelämän ja monivaihteisen kulttuurin Unkarista, niin tietomme jäävät sangen heikoiksi, jopa vääriksi. Jos kysymme,

mikä on Unkarin asukasluku, paljonko se on saanut historiallisista alueistaan takaisin, miten paljon siellä on aroja kasteltu, teollisuuslaitoksia rakennettu, kaivoksia avattu, mitkä ovat Unkarin historialliset vaiheet, mitkä sen kirjallisuus-, musiikki- ja taidevirtaukset nykyhetkellä j. n. e., niin oikean vastauksen saa varsin harvoin.

Ja eiköhän useiden unkarilaisten Suomi-tuntemus supistune siihen, että Suomi on tuhansien järvien, lumisten metsien, pakkasen ja porojen maa ja että suomalaiset ovat hyviä urheilijoita ja erinomaisia satureita. Hämmämpi mahtaa sen sijaan käsitys olla siitä, mitä Suomi on saanut aikaan maataloutensa, teollisuutensa, sosiaalisen hyvinvointinsa ja henkisen kulttuurinsa hyväksi.

Käytännöllisen heimotyön tärkein tehtävä näin ollen on heimokansan kulttuurin, elämän ja olojen tunnetuksi tekeminen omassa maassamme. Tämä onkin sen yhteistyösopimuksen ensimmäinen kohta, jonka Unkarilais-Suomalainen seura ja suomalaiset heimojärjestöt Suomalaisuuden Liitto, Suomalais-Unkarilainen Seura, Suomen Heimotyöseura sekä Unkarin Ystävät allekirjoittivat viime heimopäivänä, marraskuun 15 päivänä 1941. Tässä sopimuksen kohdassa sopimuspuolet sitoutuvat lehdistön, muiden julkaisujen ja yleisradion kautta, heimokielistä kirjallisuutta tunnetuksitekemällä ja heimokansaa käsittelevää omakielistä kirjallisuutta toimittamalla sekä kokouksia, juhlia ja illanviettoja järjestämällä tekemään heimomaata omassa maassaan tunnetuksi.

Kaikki nämä keinot ovat hyviä ja täydentävät sopivalla tavalla toisiaan. Erikoisesti *alleiviivaan heimokielisen kirjallisuuden kääntämisen* ja levittämisen merkitystä, koska siten heimomaan kasvot näyttäytyvät meille oikeimpina ja aidoimpina, heimokansamme omien kirjailijain näkeminä ja vaistoamina. Meillä Suomessa esim. unkarilaisten kirjailijain kirjoja on käännetty varsin vähän. Mutta tässä suhteessa saadaan parannus parhaiten aikaan siten, että tehdään mainosta heimomaan ja sen kirjallisuuden hyväksi, ja että maassa saadaan syntymään vilkas ja jatkuva heimomaan harrastus, jotta kustantajat uskaltaavat ottaa heimomaan kirjoja kääntääkseen ja kustantaakseen.

Elävämpi mielenkiinto heimokansaa kohtaan johtaa myös siihen, että teatteri ottaa ohjelmistoonsa enemmän heimomaan näytelmiä.

Mutta heimokansojen keskinäistä tuntemusta edistetään myös siten, että toimitetaan heimomaan kielellä ja heimomaassa *leviävää omaa maata, sen kehitystä ja sen kulttuuria esittäviä julkaisuja tai aikakauskirjoja*. Täten menetellen saavutetaan ainakin

se etu, että saadaan kultakin alalta mahdollisimman pätevä ja objektiivinen kuvaus. Jos esim. Suomessa toimitetaan Unkaria käsittelevä teos, niin rajoittuu se etupäässä siihen asiantuntemukseen, mikä Helsingissä on Unkarista saatavissa. Mutta kun Suomessa toimitetaan unkarinkielellä Suomea käsittelevä teos tai aikakauskirja, niin saadaan sen kirjoittajiksi kunkin alan parhaat asiantuntijat, joten valinnan vara on suurempi. Ilman muuta on selvää, että tällaisen julkaisun leviämisen ja merkityksen edellytyksenä on, että siinä vältetään kaikkea mainostusta ja propagandaa. On annettava lukujen, kuvien ja muiden tosiasioiden puhua.

Unkarilaisen kirjallisuuden kääntäminen suomeksi ja suomenkielisen kirjallisuuden kääntäminen unkariksi sekä Unkaria käsittelevien suomenkielisten ja Suomea käsittelevien unkarinkielisten julkaisujen ja aikakauskirjojen toimittaminen edistää parhaiten ja *laajimpiin piireihin* heimomaittemme välistä tuntemusta. Tietenkin retkeilyt heimomaahan vaikuttavat vielä tehokkaammin, mutta niihin voivat vain suhteellisen harvat ottaa osaa, ja näiden velvollisuus ja etuoikeus on kotimaahansa tultuaan tehdä omassa ympäristössään »lähetystyötä» heimomaan hyväksi ja heimokansan tunnetuksi tekemiseksi.

Mitkä työmuodot kukin meistä heimoystävistä ja heimo-seuroista valinneekin, joka tapauksessa Unkarin tunnetuksi tekeminen Suomessa ja Suomen tunnetuksi tekeminen Unkarissa on kaiken heimotyön keskeisin ja tärkein kohta. Vain sitä kohtaan tuntee mielenkiintoa ja rakkautta, jonka hyvin tuntee. Ilman todellista heimomaan tuntemusta jää heimotunne viileäksi, platooniseksi rakkaudeksi, joka ei kovan päivän tullen kestä. Ja tosiasia kuitenkin on, että me tarvitsemme toisiamme, olemme yhdessä voimakkaampia kuin yksinämme.

*

*A néprokonsági munka legfontosabb tevékenységi módja
a testvérországok kölcsönös megismertetése.*

A magyar és finn nagyközönség túlnyomó része általában csak közhelyeket és romantikus különlegességeket tud egymásról, de többen kevés sejtelmek vagy dolgok lényegéről. E visszásságot fokozatos kiküszöbölésére a Magyar-Finn Társaság egyezményt kötött négy finn néprokonsági szervezettel. A kérdéses egyezmény legfontosabb pontjai: a testvérnép irodalmának anyanyelvre való fordítása, saját országunkról, annak fejlődéséről és kultúrájáról a testvérország nyelvén szerkesztett és a testvérnép körében terjesztendő sajtótermékek kiadása, továbbá a testvérországba irányuló utazások rendezése. E három pont megvalósulását követi a sajtó, a színház, a rádió és a társadalmi élet bekapcsolódása a néprokonsági munkakörbe.

Henkilökohtainen vuorovaikutus yhteistyösopimuksessa.

F. A. Heporauta.

Koska heimotyö edellyttää kiintymystä heimomaahan ja sen kansaan, mikä taasen saa todellisuuteen perustuvan pohjan maan ja sen olojen omakohtaisesta tuntemuksesta, niin on selvää että henkilökohtaisella tutusmisella ja vuorovaikutuksella on erittäin suuri merkitys. Henkilökohtaiset ystävyyssteet tuovat näet meitä lähemmäs toisiamme, samat harrastukset askarruttavat mieltä, ajatukset liikkuvat herkästi heimokansan luona ja tavattaessa yhteiset muistot antavat otollisen maaperän mieliteidenvaihdolle. Tällaisten suhteiden vallitessa on helpompi ylläpitää vuorovaikutusta silloinkin, kun välimatka lasketaan tuhansissa kilometreissä.

Yhteistyösopimus sisältää lähinnä neljä eri mahdollisuutta edelläkuvatun vuorovaikutuksen toteuttamiseksi, s. o. kulttuurikongressien kaikinpuolinen tukeminen, heimomaasta saapuvien esitelmöitsijöiden avustaminen, kirjailijoiden, taiteilijoiden ja sanomalehtimiesten pitkäaikaisempien opintomatkojen järjestäminen sekä vihdoin koululaisten ja ylioppilaiden osallistuminen heimomaan kesäkursseihin.

Mitä tulee ensinnäkin kulttuurikongresseihin, on niiden merkitys tässä mielessä erikoisen suuri. Eivät mitkään ajankohdat aikaisemmin tai myöhemmin ole saaneet liikkeelle sellaisia satoihin nousevia vierailijajoukkoja, mitkä kulttuurikongresseihin ovat eri vuosina saapuneet. Vaikka olettaisimmekin, että suurin osa kokouksiin osallistuneista olisivat olleet vain huvimatkailijoita, niin on tällainen retki ollut heille kuitenkin samalla opintomatka ja ehkä ensimmäinen kosketus heimotyöhön. Mikäli kongressien järjestelyssä löydetään yhä paremmin tarkoitustaan vastaavat suuntaviivat: kun ne toisaalta muodostuvat eri harrastuspiirin asiallisiksi neuvottelutilaisuuksiksi, toisaalta yhteenkuuluvaisuuden tunnetta vahvistaviksi juhlapäiviksi, ja lisäksi kun niihin liittyvät retkeilyt keskitetään perehdyttämään heimovieraat kaikkeen siihen, mitä isäntämaa maansa luonnon tai kulttuurielämänsä huomattavina saavutuksina kulloinkin voi tarjota, silloin kulttuurikongressit muodostuvat yhä kiinteämmiksi ja yhä enemmän herätteitä antaviksi.

Toinen vuorovaikutusta tukeva työmuoto, jota on syytä kehittää ja toteuttaa niin pian kuin siihen mahdollisuudet jälleen avautuvat, on kirjailijoiden, taiteilijoiden ja sanomalehtimiesten pitempiäaikaisten vierailumatkojen järjestäminen. Taiteilijalle on

henkisesti virkistävää päästä vapaana muista huolista viettämään muutamia viikkoa toisissa oloissa, joissa hän voi kerätä uusia vaikutteita omaan luovaan työhönsä ja mahdollisesti aiheitakin, jotka samalla ovat omiaan tekemään joitakin heimomaan puolia tunnetuksi. Sanomalehtimies voi tällä vierailumatkalla kerätä tietoja, mitkä suuren lukijakunnan tietoon saatettuina ovat omiaan poistamaan sitä olojen tuntemattomuutta tai väärinkäsityksiä, mitä meillä heimomaasta usein vielä on.

Mitä parhaita keinoja, vaikka vain rajoitettuihin piireihin ulottuvia, ovat esitelmätilaisuudet, joissa heimomaasta saapuneet vieraat käsittelevät oman maansa kulttuurityön saavutuksia. Kuultu sana antaa välittömämmän kosketuksen kuin kirja, jota lukiessa emme näe tekijää emmekä kuule hänen ääntään. Esi-
telmöitsijät ovat herättäjiä, joita ei ole syytä unohtaa, milloin vain on mahdollisuus heitä vieraiksi saada.

Heimotyön tulevaisuutta ajatellen on tärkeätä, että nuori polvi kasvaa heimomaan ja heimotyön tuntemuksessa. Nuorten sielu on avoin kaikelle, mikä on isänmaallista, ylevää ja kaunista. Siinä iässä omistetut ihanteet painuvat syvälle mieleen ja jäävät usein miehuuden iän toimintaa määrääviksi. Nuoret jatkavat työtämme siitä, mihin sen vanhempi polvi on kehittänyt. On siis mahdollisuuksien mukaan avustettava koululaisten ja ylioppilaiden osallistumista keimomaan erilaisiin kesäkursseihin, tutustumista tuleviin heimotyötovereihinsa.

Yhteistyösopimus velvoittaa kutakin siihen liittynyttä seuraa työhön, sikäli kuin siihen tilaisuutta on, ja henkilökohtaisten vaikutelmien vaaliminen on tässä työssä tärkeimpiä.

*

*Személyes kapcsolatok kiépítése
a közös munkaegyezmény alapján.*

Irta: Dr. Heporauta F. A.

A néprokonsági munka alapja a testvérnép és testvérország iránti szeretet és érdeklődés. Ennek a szeretetnek nem képzeletbeli elvontságok, hanem tárgyilagos, élő valóság felé kell irányulnia. Ennélfogva a néprokonsági munka terén rendkívül fontos a személyes kapcsolatok kiépítése. A kérdéses kölcsönhatás megindításának legalkalmasabb módjai: 1. kultúrkongresszusok rendezése; 2. a testvérországból érkező szónokok és előadók beszámolóinak meghallgatása; 3. hosszabb tanulmányutak rendezése saját országunkban a testvérnépek írói, művészei és ujságírói részére; 4. középiskolai tanulók és egyetemi hallgatók kölcsönös részvétele a testvérországok nyári tanfolyamain.

Szinnyei József 85. születésnapja alkalmából.

Irta: *Kannisto Artturi* egyetemi tanár.

Ha Magyarországra gondolok, mindig Sinnyei József jut eszembe; ha Sinnyeire gondolok, egyben Magyarországra és a finn-magyar rokonságra is gondolok. Így van ez már 50 éve. Sinnyei ugyanis első finnugor nyelvésztanárom.

Már amikor elemi iskolába jártam, nagy lelkesedéssel olvastam Jalava Antal Magyarországról szóló földrajzi leírásait, és ezek keltették fel érdeklődésemet a távoli rokonnép iránt. A hámmeenlinnai líceumban azonban kezembe került ugyanennek az írónak meleg néprokonsági szeretettől áthatott Magyar Albuma. Ez 1881-ben jelent meg a Finn Irodalmi Társaság félévsszázados ünnepe alkalmából, a Társaság tiszteletbeli elnökének, Lönnrot Illésnek ajánlva. A mű előszava megemlíti, hogy Finnországban és Magyarországon különös véletlen folytán éppen az a két egyesület, mely ezekben az országokban a legnagyobb befolyást gyakorolta a nemzeti nyelv és irodalom fejlődésére, nevezetesen a Magyar Tudományos Akadémia és a Finn Irodalmi Társaság, abban az évben töltötte be fennállása ötvenedik esztendejét. Bár a két társaság keletkezésében és későbbi tevékenységében nagy eltérések vannak, egy tényező azonban mindkét társaságnál közös: »lelkes ragaszkodás saját nemzetükhöz és buzgó munkásság a nemzeti kultúra megteremtésére«.

Az album leghosszabb fejezetét Jalava írta érdekes életrajz alakjában »Gróf Széchenyi István és Magyarország nemzeti újjászületése« címmel. Egyébként a mű a legjelesebb magyar költők és írók egyes műveinek finn fordításait tartalmazta. De nekem a legjobban tetszett és a legmaradandóbb benyomást tette rám Sinnyei rövid, tréfás, csevegés-szerű írása: »Innen is, onnan is a nyelvtudomány köréből«.

Az író ebben azt kérdezi: »Hallottad-e valaha, hogy a hold és a nyelvészet bármilyen kapcsolatban állnának egymással?« Petőfi egyik költeményében a szegény hold arról panaszkodik, hogy ő a világ legnyomorultabb teremtese, mivel minden kutya megugatja és minden költő verset ír róla! Sinnyei szerint most megváltoztak az idők: a hold helyett más tárgyat vettek elő, mely ugyanolyan népszerűvé vált, azaz ugyanúgy általános megszólás tárgya lett és — ha nem is a versek, de a prózai írásművek közkedvelt céltáblája. Ez a szerencsétlen áldozat — a nyelvészet, és ez még a holdnál is sajnálatra méltóbb, mivel a holdról csak a versfaragók énekeltek, a nyelvészetről azonban minden ember szaval. »Poeta nascitur«, mondják,

»költőnek születik az ember«. Most azonban azt hiszik, hogy »grammaticus nascitur«, más szóval minden ember született nyelvésznek gondolja magát, méghozzá a nélkül, hogy e téren valamit olvasott vagy tanult volna. Ha azután nehezebb kérdés kerül szóba, pl. összehasonlító nyelvészet, könnyen mentik magukat: mindent tagadnak!

Történt egyszer, mondja Szinnyei, hogy előállott egy merész ember, aki bátran azt állította, hogy a magyar nyelv ugor eredetű és így többek között a finn nyelvvel is rokon. No, erre nagy láрма keletkezett, melyhez minden ember csatlakozott, mivel akkor már mindenki nyelvész volt és így természetesen illetékes is. »Micsoda?!?! — kiáltották mindenütt, — mi, azaz Mi, Magyarok, hős katonák, lovagok, fő- és alispánok, ügyvédek és országgyűlési képviselők, Mi a finnek rokonai lennénk! A finneké, olyan nemzeté, melyet senki sem ismer ezen a világon, mely sohasem vitt véghez hőstetteket, hanem egész életében csak fókazsírt ivott és ebből áll egész történelme! Nem, nem, soha! Az ilyen kellemetlen előítéletekkel szemben a nyelvésznek utolsó vér-, helyesebben: tintacseppjéig harcolni kell.« Igaz ugyan, hogy egy szót sem értenek finnül, de erre szükségük sincs. Elég, ha mindent tagadnak! Dictum, factum, punctum! Aki mást állít, hazaáruló.

A hazaárulók száma azonban, — folytatja Szinnyei —, egyre növekszik. De mikor a »született nyelvész« finn szavakat kezd kérdezni és azt hallja, hogy a *kalap* az *hattu*, *jönni* az *tulla*, és *jó* annyi mint *hyvå*, akkor a szemedbe nevet és felkiált: »Hiszen ebben egy csepp hasonlóság sincs!« Megmagyarázod, hogy valakinek a huga sem hasonlít anyja nagynénjének nagyanyjához, bár minden bizonnyal egy családhoz tartoznak, amint a lovagteremben levő családfa is bizonyítja. De ez sem segít; továbbra is hitetlenkedik és csak nevet rajtad és nevetéséhez a többi »nyelvész« is csatlakozik. Ha azután nekibátorodol és részletesebb magyarázatokba bocsátkozol, akkor mindenki elmenekül, mint ahogy annak idején a németek a hakkapeliták »rettenetes tömege« elől. Kétségbeesésedben elcsiped az egyiknek a kabátja csücskét és alaposan megmagyarázod neki, hogy kell a finnugor nyelvek rokonságát helyesen értelmezni.

Igy csevegett Szinnyei. Fölösleges mondanom, hogy engem, valamint iskolánk többi tanulóját is ilyen szórakoztató bevezetés után maga az anyag is rendkívül érdekelt. Mikor a fejezet végére értem, az volt az érzésem, hogy már sokkal többet tudok a tárgyról, mint amennyit »született nyelvészként« tudtam.

Még többet szerettem volna tanulni, és a könyvtárban megtaláltam ugyancsak Szinnyeinek egy másik könyvét, »A finn

nyelv rokonai«-t, melyben világosan, könnyedén és szórakoztatóan adja elő a finnel rokon nyelvek rokonsági kapcsolatait. Mikor a hetedik osztályba léptem, megvettem Szinnyei és Jalava művét: »A magyar nyelv tankönyvé«-t. Elhatároztam, hogy a saját erőmből kezdek magyarul tanulni, nyelvmesterem egyedül ez a két ismeretlen barátom volt. Sejtve, hogy ez nehéz lesz, bátorításul mindjárt szótáram első lapjára írtam ezt a líceumépületünk homlokzatán álló feliratot: »Labor improbus omnia vincit«. Bátorításra szükségem is volt. Sokszor mindent előlről kellett kezdenem, de makacsul folytattam. A következő évben beiratkoztam az egyetemre és leckeönyvembe elsőnek Jalava Antal magyar tanfolyamát vettem. A második helyre iskolám egyik tanára, Genetz Arvid professzor, és az — osztják nyelv került. Ez a választás bizonyítja, hogy későbbi tanulmányaim általános iránya kezdett kialakulni — hála Szinnyei József indításának.

Mély és szívből jövő köszönet tiszteletreméltó tanáromnak és barátomnak! Köszönet ezért az irányításért és mindazért, amit később kaptam Tőle!

*

József Szinnyein 85-vuotispäivän johdosta.

Professori Artturi Kannisto kertoo siitä vaikutuksesta, jonka hän oli saanut lukiessaan professori Szinnyein leikillisesti pakinan Antti Jalavan v. 1881 julkaisemasta Unkarin Albumista. Pakinassa puhutaan niistä mielialoista, joita oli Unkarissa Suomen ja Unkarin kansojen sukulaisuuden opin levitessä maallikkojen keskuuteen.

Csűry Bálint.†

Irta: *Kannisto Artturi.*

Német eredetije megjelent a *Finnisch-ugrische Forschungen* XXVII. kötetében. Fordította: dr. Lakó Györgyné.

Váratlanul ért bennünket a megdöbbentő hír, hogy dr. Csűry Bálint, a debreceni egyetemen a magyar és a finn-ugor összehasonlító nyelvtudomány tanára, 1941. február 13-án elhunyt. Agyvérzés, majd pedig egy később fellépő tüdőgyulladás okozta a látszólag erős ember korai halálát 55 éves korában, éppen születése napjának hajnalán.

Csűry Bálint szorgalmas nyelvjáráskutatásának és egyúttal egész tudományos és irodalmi munkásságának legnagyobb eredménye az ezer oldalt meghaladó Szamosháti Szótára, melyet a Magyar Nyelvtudományi Társaság a Magyar Tudományos Akadémia támogatásával 1935—36-ban adott ki. Ez a mű fordulópontot jelent a magyar szótáriródlalom történetében. Szinnye Józsefnek 1893-tól 1901-ig megjelent nagy és érdemekben gazdag Magyar Tájszótárától, mely a magyar nyelv-kutatás területén ma is nélkülözhetetlen segédeszköz és mindig is az marad, jelentékenyen különbözik Csűry munkája, mert az utóbbi csak egy nyelvjárásra szorítkozik s abból nemcsak az úgynevezett tulajdonképpeni nyelvjárasi szavakat veszi fel, amelyek alakban és jelentésben a köznyelvtől különböznek, hanem a kérdéses nyelvjárás egész szókincsét tartalmazza. Nagy előnye Csűry szótárának, hogy a szavak és formák, amennyire lehetséges, mondatbeli kapcsolatukban, természetes beszédbeli összefüggésükben szerepelnek, és jelentésüket élő nyelvből vett, megbízható, pontos példamondatok, közmondások, stb. világítják meg. Különös figyelmet szentelt a szerző a népi anyagi és szellemi nevelődés egyes jelenségeinek, a néprajz és a folkról területéről gazdag szó- és tárgyi anyagot nyújt, és a tárgyianyag megvilágítására szemléltető rajzokat is alkalmaz. Az egész mű ezen az alapon bizonyos keresztmetszetet ad az illető nyelvjárás-terület lakosságának fogalomvilágáról, ennek gazdagságával és korlátozottságával együtt.

Tervezte Csűry a fent említett déli-csángó gyűjtemény lexikális anyagának szótárként való kiadását is, de sajnos: halála ebben megakadályozta. Nagyon kíváncs voltna, ha a közel jövőben odaadó tanítványai közül valakinek alkalma nyílnék Csűry Bálint munkájának megszerkesztését és kiadását befejezni.

Rendkívüli nagy érdeme Csűrynek, hogy kezdeményezésére és tervezete szerint 1938-ban a debreceni egyetemen a magyar népnelv kutatására intézet létesült, mely első a maga nemében. Ezen intézet keretei között Csűry megkezdett munkájának folytatása, a magyar tájszólások értékeinek gyűjtése, Magyarország legmagyarabb városa egyetemének védnöksége alatt a jövőben is biztosítva van. Kísérletet tett Csűry arra is, hogy tanítványait, hazájának egyetemi fiatalságát mind nagyobb számban lelkesítse a munkára. E célból bevezetésül kiadta 1936-ban »A népnyelvi búvárlat módszere« című munkáját, mely különösen a Finnországban bevezetett gyűjtési módszerek gyakorlati alkalmazását mutatja be. Van Csűry intézetének külön kiadványa is, címe: Magyar Népnelv. Ennek eddig megjelent két füzete főként Csűrynek és tanítványainak a közléseit foglalja magában s oly tanulmányokat tartalmaz, amelyek az

Csűry Bálint 1886. február 13-án a szatmármegyei Egriben született. Tanulmányait a kolozsvári egyetemen végezte. Döntő jelentőségű volt pályáján Zoltai Gyula tanítása, aki akkor a magyar nyelv tanára volt a kolozsvári egyetemen. 1910-ben a kolozsvári református kollégium megválasztotta tanárának. A román megszállás idején is megmaradt állásában, dacolva az indazzokkal a nehézségekkel, amelyekkel itt meg kellett küzdenie. 1932-ben a debreceni egyetem meghívta a magyar és a fennugor összehasonlító nyelv- és irodalomtanárának, az előző évben elhunyt Pápay József tanár székére. Már előzőleg, 1930-ban, a budapesti egyetemen a magyar nyelvjáráskutatás magántanára lett.

Csűry Bálint tudományos érdeklődése már korán a magyar nyelvjárás gazdagsága felé terelődött; ezek megmenetése és kutatása foglalkoztatta elsősorban egész életén keresztül. A Magyar Nyelvtudományi Társaság megbízásából 1908-tól kezdve két évtizeden keresztül gyűjtötte az anyagot szülőföldjének és közvetlen környezetének nyelvéből, a szamosháti nyelvjárásból. Tanulmányozta a szomszédos nyelvjárásokat is, különösen a tiszaháti és az ugocsi dialektasokat, ami a kérdéses nyelvjárás terület határának megállapításánál bírt nagy fontossággal. Kolozsvári tartózkodása alatt külön alkalma nyílt megfigyeléseket tennie a város környékén is a magyar lakosság nyelvére vonatkozólag. 1928—1931 nyarán a moldvai déli-csángók között is rendszeresen foglalkozott nyelvanyaggyűjtéssel, s fázisait itt is szép siker koronázta. Nyelvjáráskutatásainak eredményeit Csűry nagyszámú kiváló, hosszabb és rövidebb tanulmányban ismertette, jórészt a Magyar Nyelv hasábjain. Ezek közül néhány tájékoztató leírás egyes nyelvjárások figyelemre-méltó sajátosságairól, pl.: »A tiszaháti és ugocsi nyelvjárás nevezetesebb sajátosságai«, »A visszatért Felvidék nyelve«. Ezekben a jellemző nyelvi jelenségek elterjedtségét térképvázlatokon is szemlélteti a szerző. Más tanulmányaiban bizonyos érdekes fonetikai és alaktani vagy egyéb nyelvjárási jelenségeket fejtett meg. Ilyenek a következők: »Nasalisációs jelenségek a szamosháti nyelvjárásban«, »Magánhangzók elisíója a tiszaháti és ugocsi nyelvjárásban«, »Mássalhangzónyúlás, ikerítődés a szamosháti nyelvjárásban« és »A moldvai csángó igealakok«. Csűry fonetikai tárgyú értekezései közül fontosak a »Szamosháti palatogrammok«, különösen pedig azok a dolgozatok, amelyekben a magyar szó- és mondathanglejtés formáival foglalkozik; ilyenek: »A Szamosháti nyelvjárás hanglejtésformái«, »A székely és csángó mondathanglejtés« és »Die Satzmelodie im Ungarischen«. Nyelvlélektani tárgyú az »Érintkezésem alapuló névátvitel« című cikke, melynek adatanyagához a Csűry által megfigyelt nyelvjárások szolgáltattak adalékokat.

intézet munkaterületéhez tartoznak. A 2. füzetet február elején adták ki. Ezt 5 nappal halála előtt saját ajánlásával ellátva elküldte a kiadó finn munkatársainak is, ők azonban már a füzet megérkezése előtt megkapták a megrendítő hírt az odaadó kutató haláláról.

Csűry Bálint búcsúztatásánál különös köszönettel kell megemlékeznünk az elhunynak Finnországgal való szoros kapcsolatairól. Hogy nyelvünket megtanulja, országunkat és népünket, valamint kutatóink munkamódszereit és teljesítményeit megismerje, 3 nyáron át Finnországban tartózkodott. Első alkalommal, 1934-ben, alulírott egy lexikális nyelvtani és néprajzi anyag közös kiadását indítványozta, melyet az elhunyt Wichmann György professzor 1906-ban és 1907-ben a csángómagyaroknál gyűjtött. Csűry az indítványt készségesen elfogadta, elkezdte a munkát, és el kell ismernem, hogy megfelelőbb és kellemesebb munkatársat alig találhattam volna. 1935 nyarán Debrecenben, majd 1936-ban ismét nyári lakásomon, Karjalában folytattuk a munkát, és az elmúlt év őszén megjelent nyomtatásban »Yrjö Wichmanns Wörterbuch des Csángódiaktes«. Később Wichmann kézírata alapján »Wichmann György északi-csángó hangtanának kiadatlan részei« címmel egy tanulmány megírásába is belefogott Csűry, de ennek befejezésére már nem adott neki időt a halál.

Csűry Bálint finn-barátsága szépen kifejezésre jut leveleiben. »A mi csángó-kiadványunk — írja az alulírottnak — eszembe juttatja azokat a gyönyörű napokat, melyeket Veled és veletek a felejthetetlen Karjalában töltöttem. Mindig emlékezni fogok ezekre a szép időkre azért is, mert finnországi tartózkodásom sohasem volt csupán kellemes időtöltés, hanem mindig egyszersmind munka is a finnugor nyelvtudomány céljaiért. Meg kell mondanom még azt is, hogy Finnországban minden barátomtól sokat tanultam, és mindig nagyon hasznos benyomásokkal és ösztönzésekkel tértem haza onnan«. — Csűry nemrég lezajlott háborúnk idején erélyesen dolgozott, hogy jogainkat megismertesse hazájában és tevékenykedett Finnország anyagi erőikkel való támogatása érdekében. 1940 jan. 15-én így ír: »Az egész világ csodálattal nézi a finn testvérnép bátorságát, mellyel az emberiségért küzd a zsarnokság ellen. — Hogy velünk magyarokkal mi fog történni ebben a világégésben, azt csak a jó Isten tudja. De akár mi lesz velünk, az biztos, hogy mi is törekedni fogunk arra, hogy finn testvéreinkhez méltók legyünk és kis hazánkat hősieken megvédjük«.

A Magyar Tudományos Akadémia egy évvel halála előtt megbízta Csűryt Gombocz Zoltán magyar mondattani kutatásaink nyomdai előkészítésével. Ez a munka nem volt

könnyű, mert csak töredékes egyetemi jegyzetek állottak rendelkezésére, mégis jellemző alaposságával sikerült Csűrynek megoldania feladatát, úgyhogy a kézirat nyomtatásra készen állott már néhány nappal az előtt, hogy a halálos betegség úgy-nak döntötte a kutatót.

A magyar és finnugor nyelvtudománynak fájdalmas veszteséget jelent Csűry halála. A magyar népnyelv értékeinek tudatos megmentési munkálatainál most a megnagyobbodott és továbbnagyobbodó Magyarországon igen nagy szükség lenne az ő szorgalmára és tudására. Munkatársai és barátai mind itthon, mind külföldön, elsősorban Finnországban, őszintén fájlatják ennek a csendben tevékenykedő, műveltlelkű, egyszerűséget sugárzó, mélyen szántó egyéniségnek elvesztését.

Professori *Artturi Kannisto* selostaa unkarilaisen tutkijan. professori *Bálint Csűry* vainajan tieteellistä toimintaa. Professori *Csűry* oli Unkarin kansankielen huomatuimpia tutkijoita. Lisäksi hän kirjoittaa siitä rakkaudesta, jota prof. *Csűry* aina oli tuntenut Suomea kohtaan.

Faust és Väinämöinen.

Irta: *Nagy Emilné, Göllner Mária dr.*

Goethe Faustja és a finnek Kalevalája egyezik abban, hogy mindegyikük még végtelen sok kibányászatlan kincset és jövőépítő erőt tartalmaz. Goethe 1832-ben, — halála előtt röviddel, — fejezte be és pecsételte le a Faustot, — Lönnrot pedig 1835-ben végezte be a Kalevala első összegyűjtését és egybefűzését. A két mű tehát egyazon időben vált az európai szellemi élet tényezőjévé és az egész emberiség örökreszóló értékévé. Érthető, ha e két örök időkre dimenzionált értékből, 100 egy-néhány év alatt, az emberiség, csak aránylag keveset tudott még felhasználni és magáévá tenni, — megbocsáthatatlan és jövőtehetetlen volna azonban, ha korunk nem vetné fel, lelkiismerete világánál azt a kérdést, hogy vajjon miképen hatolhatna mélyebben e két grandiozus műalkotás kincsvilágába s miként fordíthatna minél többet a bennük rejlő erőkből az egész emberiség javára s a jövő nemzedékek nevelésére? Különösen nekünk magyaroknak, kik a finnek testvérnépe vagyunk s a német

kultúrának Szent István óta annyit köszönhetünk, sajátos feladatunk, hogy e két költemény keletét és nyugatot egybekapcsoló, értékeit megismerjük és felhasználjuk.

E tárgykörbeli hosszás tanulmányaim arra az eredményre vezettek, hogy a Faust és a Kalevala jövőt építő, megtermékenyítő ereje, különösen akkor tud érvényesülni, ha összehasonlítjuk őket, — ha az emberi létet híven ábrázoló ellentéteiket s megegyezéseiket feltárni megpróbáljuk. Ilyen próbálkozásokból adódtak az alábbi gondolatmenetek, az »*Északi Rokonaink*« olvasói közül azok részére, akiknek a szívükön fekszik a Kalevala missziója és a benne lévő csodálatos pedagógiai öröknek, egy jobb jövő érdekében való értékesítése.

*

Väinämöinen, (a Kalevala főhőse) és Faust alakjának grandiózus másneműsége, megmutatkozik abban a lényeges különbségben is, amelyik közöttük a *tudáshoz való kapcsolat terén van*. Väinämöinen már úgy születik, hogy mindent tud. Bölcsességet nem kell szereznie, hisz ezt kész adományként hozza magával, — később csak legfeljebb arról lehet szó, hogy pótolja, vagy újra megszerzi, amit ebből a bölcsességből elfelejt. Fejlődése a tudás és a bölcsesség terén tehát abban áll, hogy az elfelejtettek pótlására és kiegészítésére, olyan erkölcsi erőmegfeszítéseket vesz igénybe, amelyeknek a kitermelése *többé teszi őt annál, ami azelőtt volt*.

Faustnál másról van szó. Faust lényének lényege, a tudás és bölcsesség megszerzésére való törekvés. Ez két motívumból indul ki. Az első motívum annak a teljes átérzése, hogy mennyire nem tud semmit sem, — a másik motívum pedig egy ellenállhatatlan belső vágy és szükséglet a tudás elnyerésére. (Erkenntnisnot). Az irodalomtörténet számtalanszor megírta »a fausti lélek« jellemzését és valamennyi ilyen leírás egybehangzik abban, hogy Faust belső világának a kulcsa, eltér mindattól, ami az őt megelőző történelmi és drámai hősök belső rejtélyét alkotta, mert az ő küzdelme nem valamilyen sorskérdéssel, eszménnyel, nagy érzéssel, vagy más emberi érdeklődéssel kapcsolatos, hanem a tudásvágyból és a tudás hiányában való kétségbeesésből fakad. Faust bevezető első nagy monológjában teljes kétségbeesését avval indokolja, hogy ő bár egész életét és minden erejét egy belső megelégedést előidéző tudás megszerzésére fordította, semmi sikert sem ért el s ugyanolyan tudatlannak érzi magát, mint akkor, amikor tanulmányi küzdelmeit megkezdette, — ennél fogva ugyanolyan elégedetlennek is. Közben pedig, — folytatja monológját, — elmúlt az élet és eredménytelen szellemi törekvései mellett, hétköznapi élete is teljesen

terméketlenül zajlott le, szegénységbe, elhagyatottságba és kielégületlenségbe torkollott bele. Lehet-e etekintetben két nagyobb ellentétet elképzelni, mint Faustot és Väinämöinent? Hiszen az utóbbi nemcsak mindent tud, hanem tudása olyan jellegű, hogy szépséget, örömet, boldogságot és kedélyi kielégülést ad mindazoknak, akik ennek a tudásnak az áldásait élvezik. Tehát Faustban, tudáshiány és kedélybeli kielégületlenség, Väinämöinenben pedig tudás és szívbeli harmonia! Faust pusztítja környezetét, Väinämöinen boldoggá teszi. Väinämöinen tudása: művészet, — bölcsessége: zene és ige. Faustnak a tudás hiánya: öregség, szárazság, pókhálós környezet, türelmetlenség. Faust, mint a tudáskeresés első nagy hőse, típust teremtett meg és típust reprezentál. Ő reprezentánsa a felfedezéseket és természettudományokat megindító XV. században megjelent és azóta egyre fejlődő embernek, aki tudatosságra vágyik és tudást keres. Ha ma végignézzük pl. a regényirodalmat, vagy pedig az irodalmi életrajzokat, akkor azt látjuk, hogy ott a főalakok és fő témák között nagy részt foglalnak el kisebb-nagyobb tudósok és a tudósoknak a tudományos küzdelmei. Ez a regényfajta, a fausti vonalból fakad és a fausti problémának további, — ha talán gyakran csak epigonszerű, — szövést jelent.

Väinämöinennek és Faustnak a tudással való különböző kapcsolatából fakad az is, hogy ők a tévedéssel és evvel együtt a bűnnel különbözőképpen néznek szembe. A tudás teljével megáldott Väinämöinen alig tévedhet és így nem is tévelyeghet viszont a tudás hiányában tévelygő Faust szükségképpen erkölcsi tévedések áldozatául esik. A kérdés csak az, hogy hova vezet mindkettő útja, és mindkettő mit tud kitermelni sajátos sorsából? Hova tudja Väinämöinen eljuttatni a maga tisztaságát és bölcsességteljességét és hova Faust a maga tudáshiányát, kétségbeesését és tévelygését? Ez a kérdés a Kalevala és Faust közös misztériumának központjára irányul s igazi megoldását nehéz megtalálni.

Az első válasz u. i. könnyen hamis mérleg és hamis kép látszatát mutatja, mert hiszen ez a Kalevala és Goethe szerint a következőképpen hangzik: „A magasztos tisztaságú és emberfeletti önzetlenségű Väinämöinen sorsa tragikusan végződik, mert ő nem tudván fölfogni azt, amit Krisztus az emberiség részére jelent és hoz; a megszületett és megkeresztelt Krisztus elől visszavonul; erejét, munkáját, kapcsolatja Kalevala országának életéből. Faust életútja viszont végső fokon szerencsés véget ér, mert ő kétségbeesésének és tévelygésének útjáról egy alkotó perioduson keresztül eljut a teljes »megváltáshoz« és a halált úgy éli át, mint az »üdvözültek«”. Nyilván úgy tűnhetik tehát fel, mintha e két nagy költemény a sorsnak és evvel együtt

az erkölcsi világrendnek is egy-egy nagy igazságtalanságát írnia le, mert hiszen Väinämöinen, aki mindig jó volt és mindig másokért áldozott és csupa áldást és örömet terjesztett: az emberi lét leglényegesebb kérdésében egy negativitásra, egy passzivitásra kényszerül, — Faust pedig, aki tévelygett, pusztított, bűnös volt és életének jó részét egocentrikus kétségbeeséssel töltötte: a halál kapuján túl az örök értékek tudatos és megtisztult részesévé válik.

A mérleg így föllállítva, azért hamis, mert a Kalevalából kiérezhető, hogy Väinämöinen bár csakugyan nem találja helyét, Krisztus születése után, e világon és csakugyan visszavonul mindenféle tevékenységtől, mégis egész belső alkatánál fogva előbbutóbb valami tudatos kapcsolatba is fog kerülni Ayyal, akinek ő öntudatlanul a legtökéletesebb és leghűségesebb előkészítője volt. Faust pedig nemcsak a sors igazságtalan kegye, vagy pedig a szeszélyes véletlen folytán jut el arra a nagy magaslatra, amit »megváltásnak«, »üdvözülésnek«, stb., szoktak nevezni, hanem két hatalmas erkölcsi erő segítségével. Ezt a két erkölcsi erőt, amelyik közreműködött abban, hogy Faust végső fokon nem büntetéseket, hanem »mennybemenetelt« él át, a Faust második részének legvégén, az égi kórusok világosan felfedik és ezzel fényt vetnek általában véve, az erkölcsi világrend működési módjára és két alappilléreire is.

A Faust végső sorsát jóra fordító egyik erkölcsi erő: Grétchen magatartása volt. Grétchen, akit Faust minden tekintetben tönkretett, méltán érezhette volna Fausttal szemben a jogos keserűség, gyűlölet és ellenségeskedés minden fokát, ezt azonban ő nem tette, hanem, — a Faust első és második része szerint, — úgy halála órájában, mint halála után is, túlvilági létformájában, — megbocsájtással, megértéssel tovább szerette Faust lényének értékes elemeit és hűségesen kísérte Faust lelkének útjait. Grétchennek ez a magatartása azért jelent különös értéket, mert hiszen a Faust első részének a végén, Faust, Mefisztó segítségével ki akarta szabadítani Grétchent a börtönből, hogy megmentse őt a halálos ítélet végrehajtásától. Grétchen azonban, amikor felismerte, hogy Faust éppen Mefisztó segítségével akarja őt kiszabadítani, akkor nem vette igénybe segítségét. Teljes világossággal átlátta, hogy Faustnak éppen Mefisztóval való kapcsolata idézte elő mindazt a pusztulást és szerencsétlenséget, ami történt, és öneki, — Grétchennek, — helyesen felfogott szerepe csak akkor lehet Faust életében, hogyha tudatosan foglal állást Mefisztóval szemben és tudatosan támogatja szeretetével Faust lelkének azt a részét, amelyik még nincsen lekötve Mefisztónak és így a Mefisztótól való elszabadulás kiinduló pontja lehet. Ezért Grétchen inkább a

halált választja. Mivel Grétchennek ezt a felismerését Goethe a Faust első részében pszichológiailag igen alaposan és mélyrehatóan előkészíti, ez nem éri az olvasót meglepetésképen és teljesen valószínűvé, hihetővé van téve. Grétchen alakja hatalmas nő szemünkben, — bizonyos fokig hősiessé, — de egyúttal fel is támad bennünk a kérdés, hogy Grétchen, akiben eddig kizárólag a nőiesség ábrázolását éltük át, honnét meríti azt az erőt és szinte emberfölötti éleslátást, aminek segítségével ilyen elhatározást ki tud termelni magából és még a halálon túl is hűségben és szeretetben tud Faust jobbik lényé mellett maradni? Ha gondosan elolvassuk Faust első részének, Grétchenrel kapcsolatos jeleneteit, kivilágosodik, hogy Grétchen ezt a döntő elhatározását, felismerését és győzelmes szeretetét, ugyanabból a forrásból merítette, amelyet hűsvét éjszakáján Faust is megismert a feltámadási harangszóban, — amit azonban akkor még nem tudott egészen magáévá tenni. Grétchen viszont ezzel az erőforrással állandó kapcsolatban élt és ezt szötte bele Faust sorsának alakulásába.

A második erkölcsi faktor, amelyikről a mennyek kórusai megemlékeznek, mint Faust »megváltásának« másik okáról: az erkölcsi erőmegfeszítés. Ők végső tanításukban annak adnak kifejezést, hogy az erkölcsi világrend ítélete, nem annyira az eredményeket, mint az erkölcsi törekvést és az erkölcsi erőfeszítést veszi tekintetbe. Mivel pedig Faust, — ha talán eredmények és cselekvések tekintetében sok hiányt is mutat fel, — törekvésének lankadatlanságát sohasem szüntette meg, sőt mindig megújította: tévelygései és bűnei dacára is, részesévé válhatik a szellemi örök értékeknek.

Ez a tanítás azt mondja, hogy ha Faustot egyedül csak Grétchen szeretete és hűsége vezette volna és Faustban magában a törekvés és erkölcsi megfeszítés lelkankadt volna: az ő végső »megváltása« nem lett volna lehetséges. Mind a két erkölcsi tényezőnek *együttesen* közre kellett játszania ahhoz, hogy a föld feletti magasabb világok és annak lényei, befogadassák Faustot és ne ítéljék őt sötétségre és bukásra.

Väinämöinen fejlődését és útját nem támogatták olyan erők, mint amilyen erőt Faust életében Grétchen szeretete reprezentált. Väinämöinennek azzal a világgal, amit a nőiség reprezentál, igen tragikus kapcsolata volt. Bár mindig érezte, hogy lelkének szüksége volna női lélekkel való kapcsolatra, — és ilyen vágyak jóformán egész életében áthatották őt, — mégis sohasem sikerült neki ezeket valóra váltania. Efelett bánatában így fakadt ki:

»Már, hogy vártam mindéiglen,
Fiatalabb éveimben,

Vallamónak vízi gyöngyét,
Hableányok legkülönbjét,
Énem örök őrizőül,
Holtig való hites nőmül.«

Väinämöinen egyik legnagyobb harcának, — Joukahajnen lapp dalnokkal való küzdelmeinek, — győzelmi díjaként kéri magának feleségül Joukahajnen hugát.

»Tiszta szép kis szűzet, Ainót.«

És meg is kapja őt, azonban a »tisza, szép kis szűz Aino,« nem tudja megszeretni »a komoly, öreg« Väinämöinent, nem akar hozzá férjhez menni és az esküvő elől inkább a halálba menekül: vízbe öli magát, hol hableánnyá változik és mint hableány él tovább. Väinämöinen még így is keresi őt, — csónakon járja érte a tengert, — azonban csak egyszer sikerül meglátnia, lazachoz hasonló formában, s azután örökre eltűnik a szeme elől. Ennél az utolsó találkozásnál is csak azt ismétli Ainó Väinämöinennek, hogy nem szereti őt, sohasem fogja szeretni, és sohasem lesz az övé, de Väinämöinen halálos holtáig fogja őt kívánni és örökkön örökké fog utána bánkódni.

Igy etekintetben is a legkiáltóbb ellentét Faust és Väinämöinen sorsa között. Väinämöinen, aki mindenkinek az áldása, gyógyítója, jótévője és örömforrása, nem csak, hogy nem tud magának női társat szerezni, nemes életútjára, hanem attól a lánytól, akit szeret, majdnem hogy átokként kapja meg a magányosság és lelki elhagyatottság és örök sóvárgás végzetét. Ezzel szemben Faust, aki felelőtlen szenvedélyében, a Faust első részében egy egész családot kipusztít és senkinek még semmi jót nem tett: nyer egy olyan túlvilági támaszt Grétchen személyében, aki őt a sok rosszért mindig csak szeretettel viszonzozza. Väinämöinenen viszont beteljesedik az emberiség legnagyobb jótévőinek árvasága. Azoké, akik *mindenkiért élnek és mindenkit megajándékoznak*, de életük döntő pillanataiban és belső fejlődésük igazán végzetes kérdéseiben *teljesen egyedül maradnak*.

*

Az európai irodalomtörténetben, Väinämöinent Észak Orfeuszának szokták nevezni, azért, mert művészetének ereje, hasonló volt az Orfeuszéhoz. Művészetük hatalmával mindketten nemcsak a természet erőire, hanem a halál utáni életre és a halottakra is hatással tudtak lenni. Túlvilági utaik folytán hasonlítanak Dantehoz és Éneászhoz, akiket az irodalomtörténet, mint a leghíresebb túlvilágjárókat szokta emlegetni, eddig azonban kevéssé foglalkozott még avval a kérdéssel, hogy Faust és Väinämöinen, hogy viszonylanak egymáshoz a halál utáni élettel való kapcsolatuk terén? Miben hasonlítanak és miben térnek el egy-

mástól e tekintetben? Ezt a kérdést pedig szükséges tisztázni, ha a Kalevalának és a Faustnak jelentőségét, alakító hatását a modern emberiségre, világosan akarjuk látni és hogyha ezt a két költeményt helyesen akarjuk felhasználni a jövő nemzedékek nevelésénél.

A Faust első részében több helyen le van írva, Faust kapcsolata azokkal a világokkal, erőkkel és lényekkel, akiket az ember, a hétköznapi életben, átlagos tudatállapotában nem ismer és nem lát. Azonban magukkal a halottakkal és a halál utáni létformával ebben az első részben Faust még nem került összeköttetésbe. Érzései és akarásai ebben az időben még nagy mértékben Grétchen köré csoportosulnak és csak Grétchen halála után alakul át úgy belsőleg, hogy a halottak világa iránt is érdeklődik. Ez az érdeklődés, szintén egy női alakon keresztül lángol fel benne különös erővel: a halott Helénán keresztül, akinek csak képét látja meg, de aki már kép után is »az örök szépséget«, épp úgy jelenti számára, mint a görög világ életét is. Helénával való megismerkedést, Heléna újjáéledését tehát igen sok okból óhajtja, így azért is, hogy Helénában egyúttal az antik világ lelkét megismerhesse és magába fogadhassa. Ez akkor érthető, ha tudjuk, hogy Faust a maga kódos, északi, szépségnélküli környezetében, mindig mennyire szenvedett és milyen erősen vágyódott a művészet, a teremtető erő és a szépség után.

Mivel Heléna halott, Helénát csak úgy szerezheti meg magának, hogyha leszáll a halottak világába és onnét megszabadítja. Ez sikerül is neki, azonban ő a halottak világába való leszállást egészen másképpen éli át, mint akár Dante, akár Vergilius, vagy pedig az Orfeusz mondák, stb. Ő u. i. a halottak világában nem a halottakat keresi fel, hanem az örök teremtető erőket, »az anyákat«, hogy ezek megújító képessége elevenítse újjá Helénát.

Väinämöinen nem asszonyért száll le a finn alvilágba, a Manalába (vagy Tuonelába), hanem azért, mert egy elfelejtett tudást, egy bölcsességet akar megszerezni. Azonban hiába megy az alvilágba. Célját ott nem éri el. Azt, amit keresett, nem találja meg az alvilágban, bár átkutatja az egészet. Másik birodalomba kell mennie, hogy a keresett tudást elnyerhesse. És a Kalevala szerint a halottak és élők világán kívül, van még csakugyan egy másik létforma is, amit, úgylátszik eddig még Väinämöinen nem élt át, most azonban végső szükségében, amikor a földi élet és a halál egyaránt nem tudnak rajta segíteni: kénytelen ezt a létformát is felkeresni. A Kalevala, Väinämöinennek ezt az élményét és keresését, úgy fejezi ki, hogy Väinämöinen meglátomatja »a holt-eleven főtáltost«, övele csodálatos módon egyesül és ebből az egyesülésből visszatérve, magával hozza

azt a tudást, amit keresett. Tehát az a bölcsességforrás, amire Väinämöinennek szüksége volt, valóban létezett, valóban el is érhető volt, és Väinämöinennek sikerült is ravaszsággal és hősiességgel részt kapni belőle.

Faust az alvilágból való visszajövele után, egészen új életútra indul és az addigi kereső, sőt romboló periodusát maga mögött hagyva, — az alkotások sorába kezd bele. A Helénával való találkozás: »az anyákkal« való összeköttetés, azt jelentette részére, hogy sikerült neki majdnem egészen levetni annak a romboló erőnek a béklyóját, amellyel, — Mefiszto személyében, — szövetségben állott és amelyik oly hirtelen pusztított el virágzó életeket és termelt ki gonoszságokat. Väinämöinennek viszont »a holteleven főtáltostól« nyert bölcsességbeli meggazdagodása erőt adott arra, hogy nagy művét, a Bárkát megalkossa, és ennek segítségével Észak asszonyának leányát — ha nem is a maga részére, hanem Ilmarinen részére, hazahozza. Épp úgy, mint ahogy Heléna Faust részére egy egész világgal való megismerkedést jelelt, és ezzel kapcsolatosan egy új életperiodusnak a megkezdését, a Bárkával tett expedíció Kalevala népében szintén egy egészen új korszakot indít meg, új fejezetet, az Észak asszonya ellen vívott ősi küzdelemben. Ebben a küzdelemben a főtámasz: a gyógyító Väinämöinen. Általa jóra fordul Kalevala népének világában még a legnagyobb csapás is és minél inkább fokozódnak a csapások és megpróbáltatások, annál inkább fokozódik Väinämöinen ereje és áldozatkészsége. A Kalevala dinamikájából világosan kiérződik, hogy Väinämöinennek ehhez az erőbeli fokozódásához, — hogy úgy mondjuk, fejlődéséhez, — a »holt-eleven főtáltos«-sal átélt küzdelme és egyesülése is hozzájárult.

Ugy Faustnak »az anyáknál« való élményei, mint Väinämöinennek a »holt-eleven főtáltossal« történt küzdelme és egyesülése, őseredeti és hatalmas indításokat adó, művészi képekben tárja elénk a világmindenség mindig újra elfelejtett, pedig nyílt titkát. Azt, hogy a romlásnak és halálnak kitett anyagi világba csak az erőteljes erkölcsi cselekvés: a tiszta szellemi valóságokkal való egyesülés hozhat megújulást és temékenységet. Mert az emberi életet az anyagiasság okozta katasztrófáktól csak a szellemiség teremtő ereje gyógyíthatja meg.

Goethen Faust ja suomalaisten Kalevala joutuivat samoihin aikoihin ihmiskunnan omaisuudeksi. Siitä ajasta kuluneet toista sataa vuotta on liian lyhyt aika, jotta olisi voitu täydellisesti kaivaa esille näistä valtavista taideluomuksista niissä piilevää ikuiset arvot. Tässä työssä odottaa ihmiskuntaa vielä monta

tehtävää. Metodisesti on hyvin hyödyllistä koettaa vertailla näitä ihmeellisiä teoksia keskenään, erittäinkin niiden päähenkilöitä. Tekijä selvittelee, miten kumpikin päähenkilöstä suhtautuu tietämiseen, naissukupuoleen ja kristilliseen henkeen. Hän näyttää monilla esimerkeillä, mitä elämyksiä kummalakin on ollut yliaistilliseen maailmaan ja uudistaviin luoviin voimiin nähden. Vaikka näiden molempien suurten runoelmien suhtautuminen ihmiskunnan ja maailmankaikkeuden syvimpiin kysymyksiin on erilainen, vieläpä vastakkainenkin, yhdessä ne sittenkin yhtyvät: kummankin mahtavat taiteelliset henkilöhahmot julistavat sitä elämän suurta lakia, jonka mukaan ihmisen voi pelastaa materialismin aiheuttamasta katastrofista vain hengen siveellinen voima.

Heimomaiden välinen matkailu- ja retkeilytoiminta.

Väinö Musikka.

Elämme parhaillaan aikaa, jolloin yhteys sukukansojen kesken on vielä hyvin vaikeata. Sota riehuu melkein kaikkialla ja liikennevälineet palvelevat etupäässä sotilaallisia tarkoituksia. Mutta tästä huolimatta ajatuksemme ja suunnittelumme rientävät eteenpäin, siihen aikaan, jolloin taasen pääsemme vapaasti liikkumaan ja jolloin vuorovaikutus sukukansojen välillä jälleen pääsee täyteen vauhtiin. Tässä mielessä tarkastelemme yhteistyösopimuksen 3. kohdassa mainittua pyrkimystä vilkastuttaa mahdollisuuksien mukaan heimomaiden välistä matkailu- ja retkeilyliikennettä.

Tunnuslause »Tunne maasi« on laajennettava käsittämään myös heimomaat ja siksi sanommekin »Tunne oma maasi ja heimomaasi«. Tämän laajennetun tunnuslauseen merkeissä on ruvettava toimimaan heti kun vain tiet avautuvat. Matkailu ja retkeily heimomaissa on saatava vilkkaaksi. Meitä suomalaisia kiinnostavat Unkarin erikoiset nähtävyydet ja sen rakastettava veljeskansa. Ja Suomen matkailunähtävyyksille antavat valoisat kesäyöt ja keskiyön aurinko erikoisen salaperäisen vaikutuksen. Kun mainostus saadaan riittävän hyväksi, niin Unkarin ja Suomen välinen matkailu- ja retkeilyliikenne varmasti muodostuvat hyvin vilkkaiksi.

Ennen nykyistä sotaa ehdimme jo kokeilla oppilasvaihtoa ja hyvällä menestyksellä. Meillä Suomessa on vuodesta 1937 alkaen työskennellyt heimojärjestöjen asettama erityinen oppilasvaihtotoimikunta, johon ovat kuuluneet Koulumatkailutoimiston johtaja *M. Hagman*, rouva *Leeni Vesterinen* ja allekirjoittanut *Väinö Musikka*. Tämä toimikunta järjesti Suomen ja Unkarin välisen oppilasvaihdon 2/6—6/7—38 sekä 3/6—7/7—39. Unkarilaiset oppilaat viettivät heinäkuun Suomessa ja palasivat elokuun alkupuolella takaisin Unkariin. Kesällä 1938 osallistui oppikoulujen yläluokkalaisia kummastakin maasta 14 eli siis yhteensä 28 ja seuraavana kesänä (v. 1939) oli suomalaisia koululaisia jo 32 ja unkarilaisia 20 eli yhteensä 52. Suomalaiset asuivat Unkarissa olo-aikansa unkarilaisissa perheissä, niissä, joista sitten tuli toveri Suomeen yhden kuukauden ajaksi, vastavierailulle. Oppilasvaihtoretikunnan johtajana olen seurannut läheltä tätä toimintaa ja voin vakuuttaa, että oppilasvaihto — jos mikään — yhdistää sukukansojen nuoret lujilla siteillä toisiinsa, niin kestäväillä, että ne eivät milloinkaan katkea. Näistä nuorista kehittyvät parhaat ja innokkaimmat heimotyön jatkajat. Oppilasvaihtoa on sentähden jatkettava ja laajennettava. Ei riitä, että ainoastaan koululaiset osallistuvat tämäntapaiseen vaihtoon, vaan se on ulotettava käsittämään myös ylioppilasvaihdon, opettajavaihdon, ammattikoululaisvaihdon jne. Näin laajennettuna heimotyö vasta saa valtavat mittasuhteet.

Suomalaiset ovat myös ahkerasti osallistuneet Debrecenin kesäyliopiston kursseihin. V. 1939 mennessä, jolloin kesäyliopisto oli järjestänyt 18. kesäkurssit, oli suomalaisia ollut niillä kaikkiaan 33. Tämäkin on kaunis, joskin vaatimaton tulos. Suomessa toimii myös kaksi kesäyliopistoa, nim. Jyväskylän ja Turun. Unkarissa olisi syytä ruveta mainostamaan näitä ja täällä tietysti olisi järjestettävä kurssit niin, että ulkomaalaiset ja varsinkin unkarilaiset voisivat näillä kursseilla opiskella.

Matkailua edistävät myös lääkärin, apteekkarien yms. vaihto, jota ennen sotaa jo harrastettiin. Suomalais-ugrilaisen Kulttuuritoimikunnan harrastuspiirit järjestivät tällaisia vaihtoja ja niille tämä nytkin parhaiten sopii, koska harrastuspiirit ovat kirjeenvaihdossa vastaavien ammattialojen edustajien kanssa.

Unkarin kylpylät houkuttelevat matkalle sellaisia, jotka muuten ehkä eivät lähtisi. Hyvä sekin, koska kylpylämatkalla tulee samalla myös tutustuttua Unkarin kauniiseen pääkaupunkiin, sen asukkaisiin ja ehkäpä käytyä jossain maaseudullakin, — ainakin pustalla.

Lopuksi vielä mainitsen tavalliset retkikunnat. Sellaisia on järjestetty jo lähes parinkymmenen vuoden aikana molemmin puolin. Suomessa on tällaisten retkikuntien matkoja järjestänyt

Koulumatkailutoimisto ja Unkarissa enimmäkseen yksityiset, kuten johtaja Ispánovits, tri Lukinich ja tri Gaskó (viimeksi mainittu Unkarilais-suomalaisen seuran toimesta). Allekirjoittanut on johtanut suomalaista retkikuntaa kesällä 1936, 1937 ja 1939. Näillä yhteisretkillä on tavallisesti runsaasti osanottajia (n. 40—80). Useimmat osanottajat ovat nuoria pankki- ja konttorihenkilökuntaan kuuluvia ja sellaisia, jotka yksin tuskin tekisivät tällaista pitkää matkaa. Yhteisretken etuna on ennen kaikkea se, että matka tulee ainakin puolta halvemmaksi kuin yksin tehtynä ja lisäksi matkalle lähtijän ei tarvitse mistään huolehtia, kun retkikunnan johdon puolesta toimitetaan yhteispassit, matkaliput, asunnot, ruokapaikat ja lisäksi järjestelmällisesti opastetaan nähtävyyksien katsomisessa. Kesällä 1939 kävi Unkarissa neljä tällaista retkikuntaa, nimittäin kesäkuussa kolme, joissa kussakin oli 50—60 osanottajaa, ja elokuussa vielä yksi 40 osanottajaa käsittävä retkikunta. Siis viimeisenä kesänä, jolloin tällaisia yhteisretkiä voitiin tehdä, nousi retkeilijöitten lukumäärä 200:aan. Kun tähän vielä lisätään yksityisesti sinä kesänä Unkarissa käyneet (matkatoimistojen antaman tiedon mukaan yli 1.500 suomalaista), niin nousee suomalaisten Unkarissa kävijöitten lukumäärä lähes 2.000 kesää kohti. Kävijöitten lukumäärän vuosittainen nousu osoittaa, että seuraavina vuosina olisi päästy vielä paljon huomattavampiin tuloksiin. Heimomaiden välistä matkailu- ja retkeilytoimintaa ei ole siis vähäksi arvioitava.

Heimojärjestöjentehtävänä on omalta osaltansa auttaa ja tukea sitä toimintaa, jonka tarkoituksena on retkeilyn ja matkailun avulla tutustuttaa veljeskansoja toisiinsa ja tehdä heimomaat niin laajoissa piireissä kuin suinkin tunnetuiksi.

*

A testvérországok közötti utazások.

»Ismerjük meg hazánk földjét és testvérnépeink országát!« E cél elérésére szolgáló eszközök közül a legfontosabbak a következők: középiskolai tanulók, egyetemi hallgatók, szakiskolások, tanítók és tanárok nyári csereakciója, orvosok és gyógyszerészek egymás országába való látogatása, a debreceni, jyvaskylái és turkui nyári egyetemek előadásain való kölcsönös részvétel, egymás országába irányuló egészségügyi és tanulmányi utazások, valamint csoportos kirándulások rendezése.

PIKKULOTAN RUKOUS. KICSI LOTTÁK IMÁDSÁGA.*

Irta: *Kettunen Lauri.*Fordította: *Rolla Margit.*

Taivaan isä, näet, totta,
olen pieni Suomen lotta,
joskin äidin kullamuru.
Siitä minulla on suru,
että vähän voimaton
vielä käteni mun on.

Tahtoisin jo paljon antaa,
kärsivien taakkaa kantaa,
muiden huolta huojentaa,
nyt, kun äiti-synnyinmaa,
oma rakas Suomen kansa
apuun tahtoo lapsiansa.

Lupaam olla kuuliainen
ja kuin pikku muurahainen
kekoamme kasvattaa,
pelotonna puolustaa.
Kekoa ei armaampaa
kuin on oma isänmaa.

Kiitos, taivaan isä, jotta
voin jo olla pikkulotta,
jotta suurten kanssa saan
suojaks olla Suomenmaan.
Siunaa sinä kaikki työmme,
päivän työmme, lepo yömm.

'Suureksi kun kasvamme,
niinkuin isät, äitimme
elää tahdomme ja kuolla.
Tähtitarhain tuolla puolla
silloin meitä odottaa
uusi kaunis isänmaa.

Égi Atyám, ugy-e látod,
kis finn lotta már a lányod,
bár még anyja féltett kincse.
Csak az fáj, hogy — ó, segíts te
mennyei bölcs hatalom! —
gyenge még a két karom.

Oly sokat szeretnék adni!
szenvedőket vigasztalni,
enyhíteni mások gondját,
most, mikor anyánk: Finnország
hívja segítségül itt
kedves finn gyermekeit.

Igérem, hogy szót fogadok,
s mint kis hangya buzgólkodok,
országunkat védelmezem,
nem fog rajtam a félelem.
A világon ilyen kincs,
mint hazánk és népünk, nincs.

Égi Atyám, hála neked,
hogy már kis lotta lehetek,
s mint a nagyok: tudok tenni,
Finnország védője lenni.
Minden munkámban segíts,
áldi meg nappal s éjjel is.

S ha megnövök egyszer mégis,
mint apám és anyám, én is
úgy akarok élni, s halni!
Csillagokon túl haladni,
ahol fény vár s a lélek
égi honába tér meg.

Budapest, 1942. I. 23. *Luukonen Fanni* előadása alkalmából

* Finnországban már az 5 éves
kisgyermek is lehet lotta, hogyha
használni tud valamivel.

A Finn Nemzeti Szövetség

Irta: *Heiskanen V.* egyetemi tanár.

A finn nemzeti szövetséget 36 évvel ezelőtt, 1906. május 12-én alapította a mi híres finn írónk, Linnankoski János, amidőn Finnország nemzeti ébresztőjének, Snellmannak századik születésnapját ünnepelte. Nagy volt akkor a lelkesedés és lehetőleg sokat akartak tenni a finn kultúráért. Többek között Linnankoski egy felhívást írt és kérte azon finneket, akiknek elődei a svéd tisztviselőktől svéd nevet kaptak, hogy vegyék vissza az ő régi finn nevüket vagy vegyenek fel egy más finn nevet. Ennek következménye volt, hogy mintegy 100.000 svéd nevű finn a nevét finnesítette.

A finn nemzeti szövetség lelkesedéssel vett részt a nyelvi harcokban és dolgozott a finn kultúráért, különösen akkor, amidőn az 1927—1937. években az állami egyetem finnesítéséért folyó harcról volt szó. És amidőn országgyűlésünk 1934-ben jóváhagyta azt a törvényt, (Lex Heiskanen) amely a nevek változtatását megkönnyítette, az 1935—1936. években több, mint 98.000 nevet finnesítettek, ami »Suomalainen Suomi« nevű orgánunkban, amely 1916-tól kezdve, mint évkönyv, 1933-tól pedig, mint időszakos folyóirat jelent meg, még pedig eleinte évenként négyszer, azután hatszor és néhány év óta kilencszer több mint 6000 oldalt írtunk a finn kultúráért és a finn kultúráról, valamint a finn-magyar rokonságról és testvériségről. A folyóiratnak főszerkesztője 1933 óta Martti Haavis egyetemi magántanár és költő volt.

Szövetségünk körében két szervezet is alakult, amelyeknek jelentősége fontos lesz Finnország életében. Öt évvel ezelőtt keletkezett a finn kultúralap, amelynek élén Finnország vezető személyiségei állanak az államelnöktől kezdve, akinek főtítkára a Suomalaisuuden Liitonak alelnöke, Punttila L. A. államminiszternek titkára, aki eddig is aránylag nagy összegeket adhatott a finn kultúrcélokra. És másfél évvel ezelőtt szövetségünk kezdeményezésére népesedési szervezetet alakult, amelynek alelnöke a mi vezetőségünknek egyik tagja, Dr. Sukselainen V. J. volt. Ezen szervezetet, amelynek jelszava: *több gyermeket*, nagy propagandával és nagy lelkesedéssel kezdte meg működését.

1923-tól kezdve a Suomalaisuuden Liitto buzgón vett részt a finn-magyar együttműködésben és az egész idő alatt vezető szerv volt. A finn kultúrának legbuzgóbb harcosai rendesen a legmelegebb rokon népművészek is voltak, ami természetes is, mert a finn-magyar rokonnépi érzés úgyszólván csak tágabb nemzeti érzés.

1928-tól kezdve a Suomalaisuuden Liitto külön napot a Heimopäivát szentelte a finn-ugor testvériségnek. Ezen a napon Helsinkiben nagy ünnepség volt és az ország helységeiben tartott ünnepségeken programfüzeteket adtunk ki.

Régebben a finn-észt vonatkozások álltak előtérben, amint hogy természetes is, minthogy Észtország földrajzilag és nyelvéleg sokkal közelebb áll hozzánk, mint Magyarország. Megkíséreltük azonban, különösen az utóbbi években, hogy a finn-magyar együttműködés terjesztésével foglalkozzunk.

A Suomalainen Suomi orgánunkban évenként több cikk jelent meg Magyarországról és annak f. évi negyedik száma, mint Magyarországnak szentelt külön szám jelent meg. Az utolsó Heimopäivében, november 15-én finn-magyar barátsági egyezményt kötöttünk Helsinkiben a Magyar-finn társasággal és a Suomalaisuuden Liitto-val, Suomalais-Unkarilainen Seura-val, Suomen Heimotyöseura-val és Unkarin Ystäväni Kerko-val, amely egyezménytől mi sokat remélünk.

A jövő télen szövetségünk antológiát ad ki a magyar irodalomról, amely könyv Magyarország nagy embereivel és Magyarország történelmével foglalkozik. És ezen évtől kezdve évenként két számban jelenik meg a mi magyar *Finnország* című lapunk, amely Finnország kultúrájával és törekvéseivel, valamint a finn-magyar vonatkozásokkal foglalkozik.

Egyéb szervezetek, amelyek Finnországban a finn-magyar vonatkozásokkal foglalkoznak, a következők: Finn-magyar kultúrbizottság, Finn-magyar társaság, Magyarország barátai és a »Heimotyöseura«, amely két évvel ezelőtt alakult és derekasan dolgozott. Ezeken a szerveken kívül nagyon sokan vannak olyanok, úgymint tisztviselők, papok, egyetemi hallgatók, tanulók stb., akik nagy érdeklődéssel viseltetnek Magyarország iránt, úgy, hogy Finnországban a Heimotyö széles alapon dolgozik.

Magyarországi utazásom alatt támadt az a gondolatunk, hogy egy csoport finn kultúr személyiséget Magyarországra küldjünk, amelyeknek tagjai különböző szervezeteknek és hatóságoknak vezetői volnának, remélve, hogy azokban, akik még nem állnak elég közel Magyarországhoz, érdeklődés támad iránta.

Remélhető, hogy a külső nehézségek nem teszik lehetetlenné ezen gondolat megvalósítását.

Suomalaisuuden Liitto-nak évtizedek óta saját irodája van, ahol a főtitkár és néhány segéd dolgozik. Címe: Helsinki, Aurorankatu 7. Ezen iroda szívesen áll rendelkezésre minden olyan ügyben, amely valamilyen módon Magyarországra vagy magyarokra vonatkozik.

A finn nemzeti szövetség munkájának finanszírozása nagyobb részt gyűjtés és önkéntes adományok útján történik. Így például a »Heimopäivä«-n évenként egy »Heimomerkki« jelvényt árultunk és ezzel nagy összeget gyűjtöttünk, így például az utolsó Heimopäivän tisztán mintegy százezer finn márkát. Ugyancsak jelentékenyen jövedelmezett azelőtt a »Finn jelvény«. Egy sorsolás tisztán 130.000-et hozott stb. és az utolsó télen gyűjtő-ívekkel 270.000 finn márkát gyűjtöttünk a Suomalaisuuden Liitto számára, amely összeget Keletkarjala szellemi felépítésére használjuk. Az állam is ad valamit, de csak költségvetésünk $\frac{1}{6}$ -od részét, ami évenként mintegy 300.000 finn márkát tesz ki.

Nemzedékünk azon az alapon dolgozik, amelyet a finn-magyar testvériség buzgó és hű barátai teremtetek meg. Olyan neveket, mint Szinnyi, Hunfalvi, Vikár Béla, Bán Aladár stb. magyar részről és Antti Jalava, Heikki Paasonen, Yrjö Wichmann stb. finn részről, hálás emlékezetünkben tartunk.

Régebben csak néhány nyelvész érdeklődött Magyarországról. Szorgalmas munkájukkal a mustárfa magját ültették el, amelyből a finn-magyar testvériség keményfája nőtt fel, amely ág ki fogja terjeszteni ágait Finnországnak kultúrális, sőt politikai élete fölé is. A finn-magyar együttműködésből igyekszik a Suomalaisuuden Liitto is kivenni a maga részét.

Tisztikar.

A »Suomalaisuuden Liitto« tiszteletbeli tagjai: *Kettunen Lauri*, *Koskenniemi V. A.* és *Manninen Otto* egyetemi tanárok.

Az évi rendes közgyűlés a szövetség elnökévé egyhangulag *Heiskanen V. A.* egyetemi tanárt, a tisztújító ülés (III. 14.) alelnökké *Puntila L. A.* miniszterelnöki titkárt, pénztárossá *Myllylä Hannes* ügyv. igazgatót választotta meg.

A szövetség működését és gazdasági ügyeit a központi tisztikar vezeti, melynek hároméves időszakra megválasztott tagjai:

1939-ben megválasztott tagok: dr. *Haavio Martti*, dr. *Hakulinen Lauri*, dr. *Kekkonen Urho* volt miniszter, dr. *Teljo Jussi*, *Turja Ilmari* törvényszéki bíró és *Mustonen Kerttu* tanárjelölt.

1940-ben: dr. *Anerio Aarne* törv. bíró, dr. *Huhtala Kalle* ügyv. igazgató, *Tamminen J. A.* ügyv. igazgató, *Musikka Väinö* gimn. igazgató, dr. *Sukselainen V. J.* és *Kuuskoski Reino* törv. bíró.

1941-ben: *Myllylä Hannes* ügyv. igazgató, *Jalasmaa Hilda* úrnő, dr. *Junto Väinö*, *Puntila L. A.* miniszterelnöki titkár, *Teräsalmi Kalevi* tanárjelölt és dr. *Pesonen Uuno*.

Az évi közgyűlés a szövetség felügyelőbizottsági tagjaivá *Kaikkio Iiro* és dr. *Kastari Paavo*, helyettesekké *Laaksonen Jormo* egy. hallg. és dr. *Hirvonen R. A.* urakat választotta.

A szövetség kiadványa.

A szövetség szószólója »Suomalainen Suomi«, kulturális havi folyóirat. Tavasszal a lap szabályosan havonta jelent meg, mikor is a szerkesztőségi titkár, dr. *Teljo Jussi* volt. A kitört háború miatt azonban az őszi számok két kettős számmá vonattak össze s ezeknek szerkesztéséről *Heiskanen V. A.* egy. tanár gondoskodott. A teljes évfolyam oldalszáma 412. Előfizetési díj évi 60 Fm, az egyes példányok ára 10 Fm. A Rokonsági nap alkalmából kiadott kettős szám ára azonban 25 Fm. A lap állandó munkatársai *Vehmas R. I.*, *Kauppinen Eino*, *Pesonen Olavi*, *Tiainen Leo* magisterek, *Reijonen Tuuli* szerkesztő és *Kupiainen Unto* tanárjelölt. Írtak azonkívül a lapba: *Oksala Päivö*, *Oksala Ohto*, *Oksala Tarvo*, *Mäki Niilo*, *Niilonen Kerttu*, *Kannila Helle* és *Kannisto Väinö* magisterek, *Suomalainen Paavo* és *Heiskanen V. A.* egy. tanárok, dr. *Sukselainen V. J.*, dr. *Turunen Aarno*, *Kinnunen J.* Erkki okl. gazdasz, *Marjanen Veijo* és *Nivanka Erika* úrnők, *Marjanen Kaarlo* lektor és *Vaasakivi T.* író.

A »Suomalainen Suomi« néprokonsági kettős száma (6–7. szám) igen sokoldalú és gazdag összeállításban, 96 oldalon jelent meg. A cikkeknek több, mint a fele a keletkarjalai kérdéssel, míg az anyag másik része Inkerifölddel, Észtországgal és Magyarországgal foglalkozott. A hadsereg és egyéb állami intézmények részére a lapból 1200 példányt vásároltak. A rokonsági szám írói: *Zongor Endre* lelkész, *Auer Väinö*, *Eskola Pentti*, *Linkola K.*, *Välikangas Ilmari*, *Rapola Matti* egy. tanárok, dr. *Kaukonen Väinö*, *Pallo A.* követségi tanácsos, *Hahtsonen Sulo* és *Kulai Sándor* magisterek, valamint dr. *Hakulinen Lauri*.

A MAGYAR-FINN TÁRSASÁG

kiadásában megjelent a

FINN KÉK-FEHÉR KÖNYV

A Szovjetunió viszonya Finnországhoz a moszkvai béke után.

Előszóval ellátta: dr. **vitéz Nagy Iván.**

A tiszta jövedelmet finn kulturális célokra adományozzuk.

Ára portómentes szállítással **P. 1.60**

Megrendelhető az összegnek 16.186 számú postacsekkszámlára történő befizetése, vagy utánvét mellett a Magyar-Finn Társaság propaganda osztályánál, Budapest, IV., Veres Pálné-utca 7. szám.

Nagy-Finnország. *)

Irta: vitéz Nagy Iván.

A szovjet-finn háború véresen dicsőséges és kegyetlenül szomorú lezajlása után a magyar »Nem, nem, soha!« jelszónak megfelelő új jelmondat hangzott fel minden finn hazafi ajkáról: *«Kaikki takaisin ja vähän lisää!»* — *Mindent vissza és még valamit hozzá!* Akárcsak nálunk, északi rokonainknál is a rendíthetetlenül való bizakodás, a szebb jövőben való meg nem szűnő reménykedés szimbóluma volt ez a kifejezés. Mert finn testvéreinknek nemcsak a moszkvai békében elvesztett Viipuri, Sortavala, Salla környéke és a Halász-félsziget fáj, de az a Kelet-Karjala is, — *Finnország Erdélye*, — amelyről már az 1918—21 között folytatott dicsőséggel teljes küzdelmek után voltak kénytelenek lemondani a Szovjet javára. Sőt fáj minden finnek Karjalának az a déli területe is, amit az Inkeri-földdel együtt (Ingermanland) még Nagy Péter cár hódított meg, hogy felépíthesse Moszkva után a Néva torkolatánál a második orosz fővárost.

A hosszú évszázadokon keresztül tartott orosz-finn küzdelmeknek az 1940 március 12-én Moszkvában aláírt békediktátum nem vethetett »örök időkre« véget. És valóban finn testvéreinkben a soha nem csüggedő hit a régi, hatalmas Nagy Finnország kialakulásáról akkor tartotta magát a legerősebben, mikor a megalázott, rengeteg vért vesztett és földresújtott finn népet a Szovjet urai céltudatos ártani akarással, merev ridegséggel és cinikus kegyetlenséggel egyenesen létében fenyegették a »békét« követő hosszú hónapokon át, míg a felszabadulás vágya és lehetőségének megcsillanása 1941 június 25-ével újból felvettette a finnekkel a fegyvert.

Az 1930 decemberében fellángolt szovjet-finn háború alatt a finn Dávidnak a szovjet Góliáttal vívott harcai kiváltották minden testvéri szeretetünket, meleg rokonérzésünket és a magunk szegénységéhez mért áldozatkészségünk megmutatta, hogy a messzi testvérnép iránt, annak hősi küzdelmei közepette, milyen együttérzéssel viseltetünk. De az egyenlőtlen küzdelem elnyugvása után már nem tudtuk napról-napra figyelemmel kísérni a szovjet-finn viszony alakulását és így a finn kormány által a múlt év nyarán kiadott *Kék-Fehér Könyv* adatai az újdonság erejével vetítették eléink ugyanannak a lealázó erőszaknak megnyilvánulását, mint amiket a világháborús összeomlás után a béklyóba

*Szerkesztőnknek ezzel a címmel a „Külügyi Szemle“ 1942. évi márciusi számában irt tanulmányából közöljük a következő részleteket. (Megjelent különlenyomatban is.)

szorított magyar nemzetnek is el kellett tűrnie a győztes hatalmak és a földünkön osztozkodó új impériumok uraskodói részéről. A finn-ugor népek legészakibb és legdélibb ágának — ime! — még ebben is közös volt a sorsa.

A kiűritett Karjalából elmenekült közel 400.000 főnyi lakosság elhelyezésével és letelepítésével elfoglalt finn kormányzat a moszkvai békét követő időkben szinte egész diplomáciai tevékenységét kényszerült arra irányítani, hogy elhárítsa a nap nap után felmerült újabb és újabb szovjet követeléseket. Túrtek, engedtek és megalázkodtak, de ép úgy összeszorított fogakkal, némává vált szájjal és öklöbemarkolt kézzel, mint annak idején mi tettük.

Az érdekes dokumentációs anyagból kiderül, hogy a szovjet kormányzatnak egyáltalában nem állott szándékában a békeszerződésben kifejezésre jutott jó-szomszédi viszony elvének követése. Ellenkezően; a Szovjet-Unio mértéktelen, különösen gazdasági irányú követeléseinek az volt a céljuk, hogy *a finn népet lassan rabszolga sorsba döntse*, amíg vagy meg nem érik maga is a bolsevizmusra, vagy pedig — ha ez nem sikerült volna, — kedvezőbb feltételekkel kezdhessen majd új támadóháborút Finnország ellen.

.... 1940 tavasza óta egyre jobban bebizonyosodott, hogy a békeszerződés egyes rendelkezéseinek a Szovjetunio által történt önkényes magyarázata azt a célt szolgálta, hogy Finnországtól folyton újabb és újabb engedményeket csikarjon ki. Így a legridegebb formában »összeesküvésnek« minősítette, mikor 1940 őszén a három skandináv állam között tanácskozások folytak az északi államok együttműködésének intenzívebbé tételéről.

.... Nagy nehézségeket okozott a »jó viszony« fentartása terén, hogy a Petsamóban és az Aland-szigeteken felállított orosz konzulátusok valóban kémkedéssel foglalkoztak. Jellemző példa, hogy a helsinki szovjet követségnek 31 diplomata és 120 egyéb hivatalnok személyzete volt. Ennek a nagyszámú személyzetnek a legfőbb feladata természetesen az volt, hogy szovjetbarátokat és cinkosokat, illetve kémeket szerezzen a Szovjetuniónak.

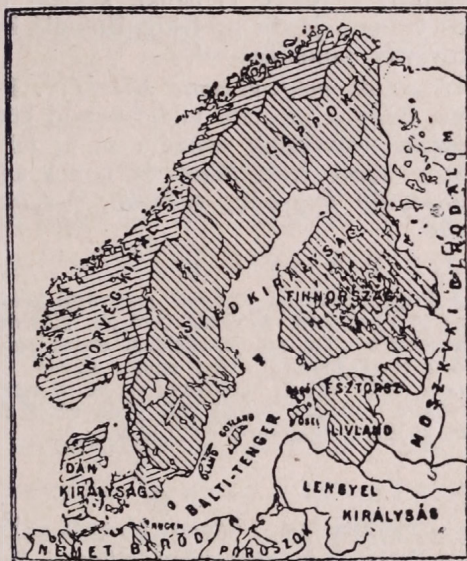
A politikai, diplomáciai és kereskedelmi téren eszközölt túlkapásokat még tényleges területsértések is követték. 1940 márciusától 1941 június 21-ig szovjet repülőgépek 85 esetben repültek át a finn országhatárt, mint ahogy a szovjet hatóságok beismerték: »tájékoztatósi hibából kifolyóan«. A szárazföldön és tengeren 109 határsértés történt az orosz flotta hajóinak finn felségvizekre való benyomulása, felderítő csapatok és járőrök által történt határátlépések, valamint átlövöldözés következtében. A legmegrendítőbb volt ezek közül a *Kaleva* repülőgép lelövése. 1940 június 14-én ugyanis a Helsinki és Tallinn között közlekedő

»Kaleva« finn utasgépet orosz harci gépek lelőtték, utasai (2 német, 2 francia, 1 amerikai, 1 svéd, 1 észt) és személyzete, valamennyien meghaltak, míg a Qu. 301 orosz tengeralattjáró a hullámokba zuhant repülőgépből a több, mint 100 kg-ot kitevő postát — köztük értékes és fontos diplomáciai anyagot is — kihalásztta és Kronstadtba szállította.

A *finn Kék-Fehér Könyvbe* összefoglalt adatokból megismerhetni nemcsak a hősiességes finn nemzet dicsőséges katonai ellenállását követő igen nehéz időszaknak kálváriás történetét, de egyúttal azt a felemelően öntudatos magatartást is, amit a finn nép és kitűnő vezetői tanúsítottak a szovjetkivánságok leküzdésében. Ebből is láthatjuk, hogy nemcsak vérsajtjeink elrendeződésében, nemcsak ősi szokásainkban, hanem még legújabb *történelmünkben is végzetesen azonos vonások mutatkoznak.*

1941 június 25-én este Rangell finn miniszterelnök bejelentette, hogy a Szovjetunió tervszerű hadműveleteket kezdett Suomi ellen. A finn kormány tehát elhatározta, hogy minden rendelkezésre álló katonai eszközzel meg fogja magát védeni. A győzelem istennője a finn fegyverekhez szegődött, a kemény finn harcosok egymásután hódították vissza a moszkvai békében elvesztett területeket, sőt rövidesen átlépték a karjalai határt és csapataik elérték az Onega-tó partját, meghódítva a déli Aunus tartományt, fővárosával, (Petroskoijal) *Äänislinna*-val együtt. Ősi finn területek kerültek ezáltal újból finn felséguralom alá, amit remélhetően rövidesen követni fog Észak-Karjalának, Vienának meghódítása is. Ha ezt az egész területet, amelyet keleten a Fehér-tenger és Onega-tó, délfelé pedig nagyjában a Syväri (oroszul: Svirj) folyó határol, Finnország bekebelezheti, úgy *136.300 km² területtel fog megnövekedni, vagyis valamivel többel, mint a mai Finnország egyharmada.* Amikor a finnek az egységes Nagy-Finnországról álmodoznak, beleértik természetesen a Kola (Kuolla)-félsziget területét is. Ezen a hatalmas területen az 1920-as évek elején alig 15 ezer ember lakott csak, 8 községben, elszórva. A lakosok közül 32% finn, illetve karjalai, 18% lapp és a többi orosz. Ez utóbbiak természetesen nem az őslakosságból kerültek ki, hanem sokkal későbbi bevándorlók. Itt végződik az első világháború folyamán a magyar hadifoglyok kemény munkájával épített Murmanszk-vasút, amelynek végpontját az egykori kis halásztelepből az utóbbi években nagyszabású kikötővé építették ki. A Murmanszk-vasút második vágányát már a Szovjet fektette le, amivel párhuzamosan folyt a Fehér-tengert a Finn-öböllel összekötő ú. n. *Sztalin-csatorná*nak politikai foglyokkal való kiépítése is. Az embernemjárta őserdők az orosz fakitermelés központjává tették újabban Karjalát, amelynek népi összetételén is sokat változtatott a politikai foglyok betelepítése és a karjalaiaknak más vidékre való elszállítása.

A balti államoknak 1940-ben a Szovjet által történt megszállása nyilvánvalóvá tette ezeknek az ú. n. peremállamoknak nehéz jövőjét. Könnyen megérthetjük tehát, hogy igazak lehetnek azok a híradások, melyek szerint *Észtországban erős mozgalom van kialakulóban a Finnországhoz való csatlakozás érdekében*, amikor tehát a Finn-öböl nem elválasztó terület, hanem két partjával összekötő kapocs volna a két rokon nép között. Ha ezt az egyesülést sikerül Európa új rendezése alkalmával el-

érni, úgy Finnország mai 4 milliónyi népe közel 6 milliós lélekszámot érne el, területe pedig majdnem 200 ezer km²-rel lenne nagyobb, tehát akkora, mint Franciaország. Ilyen volt különben a két terület összefüggése már egyszer a XVII. század folyamán is, amikor mindkét ország a svéd királyok jogára alatt egyesült. (Lásd a térképmellékletet!) Ehhez persze annakidején hozzá tartozott még Ingermanland földje is, vagyis az észtországi Narvától a Finn-öböl déli, majd keleti partján, a mai Szentpéterváron át a délkeleti finn területig húzódnó vidék, ahol az inkeriek s a vótok finn törzse él. *Leningrádot ma is finn falvak veszik körül!*

Még nem tudni, mi lesz az egykori roppant Orosz Birodalom sorsa, de előfordulhat az is, hogy százados szétszakítás után a Finn-öböl minden oldalán egy egységes Finn Birodalom tudja majd magábaölelni az ősi haza területén élő s közben széttöredezett finn törzseket.

Hogy mennyire foglalkoztatja a magyar közvéleményt a kialakuló új Finn Birodalom problémája, mutatja az az álmodozó, de gigantikus terv, amit *Kechkeméthi Pethes László dr. ny.* főispán vetett papírra »A Szarmát-Alföld történelme és néprajza — Szovjetország feldarabolása« c. füzetében, melyben az új »Suomi Magna« a mai Észtország déli határvonala irányában az Uralig húzott vonaltól északra eső területeket kapná összesen 3,715.400 km² területtel és 23,400.000 (!) főnyi lakossal. »Fővárosa: egyelőre Helsinki, később Szentpétervár!« Keleten határos volna a japán protektorátus alá kerülő Szibériával, az új »Provincia Japonica«-val.

Mindent vissza és még valamit hozzá!... Reméljük, hiszszük és akarjuk, hogy a mostani világformáló küzdelmek végén valóra válik északi testvéreink számára az új jelszavuk: visszakapják minden elrabolt területüket és hozzá az ősi Karjalát, hogy így Finnország nagyobb, erősebb, hatalmasabb legyen, mint volt valaha.

Irodalom: A Finn Kék-Fehér Könyvet magyarul kiadta a Magyar-Finn Társaság. Fordította Korbuly György, előszót írt *vitéz Nagy Iván*. 1941. A békekötés utáni szovjet-akciókat ennek alapján ismertetjük. — A finn háború eredményeiről, lásd nemes *Erdeős László* cikkét az »Északi Rokonaink« 1942. évi 5. kötetében, — az itt publikált térképet a »Finnország 1940« c. műben, Teleki Pál gróf cikkében. (Szerkesztette *vitéz Nagy Iván*, kiadta a Magyar-Finn Társaság.)

Moskovan pakkorauhan jälkeen Neuvosto-Venäjä painosti Suomea mitä erikoisimmin niin taloudellisesti kuin poliittisesti, saadakseen sen bolshevismiin helmaan tahi heikentymään vastustuskyvyttömäksi. Suomen Sini-valkoinen Kirja tekee tästä kaikesta hämmentäyttäviä paljastuksia. Sitä suurempi on ilo Unkarin kansallisissa piireissä, kun suomalaisten veljämme on onnistunut saksalaisten liittolaistensa myötävaikutuksella ei ainoastaan valloittaa menetetty alue takaisin, vaan vapauttaa suurin osa Itä-Karjalaakin. Sodan voittoisan lopun loogillisena seurauksena tulee olemaan Suur-Suomi, johon ei kuulu ainoastaan Itä-Karjala, vaan todennäköisesti myös Eesti, jolloin uuden valtion alue tulee olemaan yhtä suuri kuin Ranskan ja asukasluku 6 miljoonaa.

TASAVALLAN PRESIDENTTI

Helsingissä, toukokuun 5 pnä 1942.

Unkarilais-Suomalainen Seura,
Budapest.

Mielihyvällä olen ottanut vastaan Unkarilais-Suomalaisen Seuran minulle lähettämän, majuri nemes László Erdeösin kirjoittaman teoksen Suomen-Neuvostoliiton sodasta 1939-1940 ja esitän Seuralle villittömät kiitokset tämän kauniin lahjan johdosta samoin kuin Seuran minulle lähettämästä tervehdyksestä. Näen tämän kirjan ilmestymisessä uuden todistuksen siitä suuresta heimokansojemme välillä aina vallinneesta myötätunnosta, joka par'aikaa tapahtuvassa yhteisessä taistelussamme idän vainolaista vastaan on lujittunut murtumattomaksi asetoveruudeksi.

Lähetän samalla Unkarilais-Suomalaisen Seuran johtokunnalle ja jäsenille parhaimmat tervehdykseni.

M. S. S.

MAGYAR-FINN TÁRSASÁG

B u d a p e s t .

Boldog érzések közepette vettem kézhez a Magyar-Finn Társaság küldeményét, nemes Erdeős László őrnagy művét, mely az 1939—40-es finn—orosz háborúról szól. Fogadja a Társaság legőszintébb köszönetemet ezért a szép ajándékért, valamint a Társaságnak hozzám intézett üdvözlétéért. Ennek a műnek megjelenésében egy újabb bizonyítékát látom annak az elmélyülő baráti érzésnek, mely testvérnépeink között fenn áll, s mely éppen napjainkban egy erős és soha el nem pusztítható fegyverbarátságot teremtett meg, midőn közös harcunkban kelet ellenségével szállunk szembe.

Ez alkalomból fogadja a Magyar-Finn Társaság Elnöksége, valamint minden egyes Tagja legőszintébb üdvözlétemet.

Ryti Risto.

A MAGYAR-FINN TÁRSASÁG

k i a d á s á b a n m e g j e l e n t

nemes Erdeős László m. kir. őrnagy könyve

FINNORSZÁG SZABADSÁGHARCA

Az 1939—1940. finn-országi háború szakirodalmi ismertetése
Mannerheim tábornagy előszavával

A tiszta jövedelmet a finn hadiárvának adományozzuk.

Ára portómentes szállítással P 2,50

Megrendelhető az összegnek 16.186 számú postacsekkszámlára történő befizetése, vagy utánvételt mellé a Magyar-Finn Társaság propaganda osztályánál, Budapest, IV., Veres Pálné-utca 7. szám.

A Magyar-Finn Társaság működése.

1941. február 28. — 1942. február 28.

A Magyar-Finn Társaság közgyűlésén előterjesztette az ügyvezető alelnök:
Dr. Gaskó Dezső.

A Magyar-Finn Társaság 5-ik rendes évi közgyűlésén megint országgyarapodásról és ezzel kapcsolatos taggyarapodásról számolhatunk be. Szent István Koronájához ismét visszatért egy értékes ősi gyöngyszem. Magyar szívünk minden melegével köszöntjük a visszatért Délvidék egy részét, Bácskát és a Muravidéket. Szabadkán és Zomborban máris több lelkes tagunk van. Azért az első szó, ami az évi jelentésben elhangzik, az Isten felé emelkedő imádságos hála. Az első közgyűlésen 1938-ban beszámolhattunk, hogy visszatért a Felvidék egy része, 1939-ben visszatért Kárpátalja, 1940-ben pedig Kelet-Magyarország és Erdély egy része. Kérjük a magyarok Istenét hogy a jövő évi közgyűlésünkön ismét hasonló országgyarapodásról számolhassunk be.

Finnországból az újabb országgyarapodás alkalmával nagyszámú üdvözlő levél és távirat érkezett Társaságunkhoz. 1941. május 29-én a következő táviratot kaptuk:

»A feltámadás felé vezető úton Magyarország ismét jelentős lépést tett előre. Anélkül, hogy megvárnók Dél-Magyarország határainak végleges kijelölését, a három itteni néprokonsági Társaság nevében a finn szívek legőszintébb örömét és mélyen átértett jókívánságait fejezzük ki a nagy sikernek következtében, amely az örökös jogokért vívott küzdelemben Magyarország osztályrésze lett. *Kannisto, Mustakallio, Sovijärvi.*»

Az elmúlt esztendőben Délvidék visszatérésén kívül kétségkívül a keleti háború megindítása volt a legnagyobb esemény. Az eddigi társadalmi és kulturális kapcsolatok mellett új, vérrel szerzett kapcsolat alakult ki a magyar és a finn rokonnép között. Az ősi keleti ellenség végleges legyőzésére közös fronton indult

a két rokon nemzet, fenn északon a finn, délen pedig a magyar a végső győzelem kivívására.

Július 3-án Helsinkiből a következő távirat érkezett: *»Évszázadokon keresztül jenyegette az ádáz keleti ellenség a magyar és finn nemzeteket. Örülünk, hogy most közös arcvonalban indulhatunk ellene. Isten áldása kísérje magyar bajtársainkat ebben a nemes küzdelemben. Finn-Magyar Társaság.«*

Mi a következő táviratban válaszoltunk a helsinkii Finn-Magyar Társaságnak: »Szívből kívánjuk, hogy a finn kényszerbéke bilincsei hulljanak le és közös hősi harcunk, amellyel a magyar és a finn nemzet küzd az ádáz keleti ellenség ellen, győzelmesen érjen véget. Isten áldása kísérje finn bajtársainkat ebben a nemes küzdelemben.«

Ugyanakkor Társaságunk a Suomalaisuuden Liittónak a következő táviratot küldte: »A testvér magyar és finn nemzet hősi bátorsággal együtt harcol az ősi keleti ellenség ellen. Isten áldása legyen a finn fegyverek dicsőségén ebben a nemes küzdelemben.«

Amikor pedig a magyar honvédek diadalmasan nyomultak előre a felszabadított Szovjet-földön, az alábbi távirat érkezett: *»Testvéri melegséggel viszonzzuk üdvözléseiket és fegyvertársaink, a vitéz honvéd csapatok diadalmas előnyomulásához sok szerencsét kívánunk. Heiskanen professzor.«*

Társaságunk életét a világtörténelmi események nem, hogy megbénították volna, hanem az eddigi, a magyar és a finn lelkek egybekovácsolására törekvő eszményi munkásságunk mindinkább gyakorlati téren fejté ki további eredményes működését.

Igen tisztelt Közgyűlés! 1941. február 28-án Kalevala napján Nagy Emil elnökünk nagyszámú és elő-

kelő közönség előtt nyitotta meg IV. évi közgyűlésünket. Elnöki megnyitójában magyar szívvvel és rokoni szeretettel köszöntötte a testvér finn nemzetet. *Nagy Emilné, Göllner Mária dr.* alapos felkészültséggel és kimagasló előadásban ismertette, hogy mit jelent a Kalevala a mai ember számára. Ezután *Gaskó Dezső dr.* ügyvezető alelnök számolt be a Társaság gazdag működéséről és indítványozta, hogy a Társaság működése mindinkább gyakorlati úton szolgálja a néprokonsági mozgalmat, minél több előadás rendeztessék és minél több kiadvány adassék ki. A közgyűlés ezután újból a régi tisztikart választotta meg, *Wuorimaa Aarne* finn követet pedig díszelnöknek kérte fel. A jelenlevő finn követ keresetlen szavakban köszöntö meg a megtiszteltetést. Az igen jól sikerült közgyűlést népes társasvacsora követte, mely alkalommal elnökünk átadta a finn követnek a Társaság díszoklevelét.

1941 március hó 13-án a Magyar-Finn Társaság Orvostudományi Szakosztálya érdekes előadó estet rendezett. *Keleti József dr.* szakosztályi elnök köszöntötte a tagtársakat és az érdeklődőket, majd *Molnár Vilmos dr.* vetített képekkel kísért előadásban számolt be finnországi tanulmányútjáról. Molnár Vilmos dr-t a finn orvosok ösztöndíja szólította Finnországba, mint Társaságunk kiküldöttjét. Ezúton is hálásan köszönjük a finn orvosok áldozatkészségét, hogy az ösztöndíjjal lehetővé vált az előadó tanulmányútja. Ezután *Bátky Elemér dr.* mutatta be Finnország kórházainak kimagasló színvonalú egészségügyi kultúráját. Az előadás gazdag tárgysorozatát *Korbuly György dr.* szakosztályi főtitkár részletes évi jelentése zárta be.

Április 2-án a magyar-finn professzorcseréjében a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetem bölcsészeti karán dr. Kaila Eino *Sakari*, a helsinki egyetem professzora »Gedanken zur Weltanschauung des XX. Jahrhunderts« című értékes előadásával szolgálta a magyar-finn tudományos kapcsolatok kiépítését.

1941 április 3-án meghalt tiszte-

letbeli tagunk, gróf *Teleki Pál*. A nemzet eltemette nagy halottját: a néprokonsági eszme ismét szegényebb lett egy kimagasló tudású férfiúval. A Finnországból hozzánk érkezett sok-sok levélért és táviratért ezúton is leghálásabb köszönetet mondunk.

Társaságunk tagjai ez évben is sok vidéki előadás rendezésére vállalkoztak. Különösen jól sikerült a június hó 1-én Kisvárdán rendezett matiné. Az ünnepség rendezésében *dr. Tóth József* főgimnáziumi igazgatónak vannak érdemei, fogadja ezúton is hálás köszönetünk nyilvánítását. A helybeli gimnázium zenekara és énekkara működött közre a matinén, »Finnország és népe« címmel *dr. Gaskó Dezső* tartott előadást, utána pedig a »Mai Finnország« magyarálat beszélő hangosfilm előadása következett.

Az előadássorozatok további rendezését a rendkívüli események miatt beállott gyűléstilalom egy ideig szüneteltette. A debreceni Nyári Egyetem keretében azonban alelnökünk, *vitész Nagy Iván dr.* 1941 augusztusában vetített képek kíséretében tartott előadást »Északi rokonaink: Finnország—Észtország« címmel.

1941 októberében kiadtuk a »Finn Kék-Fehér könyvet«. Ez a könyv érdekes történelmi hűségben tartalmazza a Szovjetunió jogellenes támadásait a rokon finn nemzet ellen a moszkvai kényszerbéke után. Adatai az újdonság erejével vetítették elének ugyanannak a lealázó erőszaknak megnyilvánulását, mint amiket a világháborús összeomlás után a béklyóba szorított magyar nemzetnek el kellett tennie a győztes hatalmak és a földünkön osztozkodó új impériumok uraskodói részéről. A finn-ugor népek legészakibb és legdélibb ágának még ebben is közös volt a sorsa. A »Finn kék-fehér könyv«-et németből magyarra fordította: *Korbuly György dr.*, az előszót pedig *vitész Nagy Iván dr.* írta. A könyvnek tiszta jövedelmét finn kulturális célokra fordítjuk, nevezetesen színdarabokat fogunk lefordíttatni finn és magyar nyelvre.

1941 október 13-án a Magyar—

Finn Társaság választmánya kérelemmel fordult a Magyar Rádió igazgatóságához, hogy amikor a finn és magyar katona együtt küzd a keleti ellenség teljes megsemmisítéséig, a hírszolgálatot iktasson műsorába. Köztudomású ugyanis, hogy a finn rádió több hullámhosszon minden nap négy ízben 15–15 perces magyar nyelvű hírszolgálatot sugároz ki. Ezúton is leghálásabb köszönetünk nyilvánítjuk a *Magyar Rádió* megértő intézkedéséért, hogy Budapest I. hullámhosszán naponként az esti idegennyelvű hírszolgálat keretében finn nyelven is közöl híreket. A finn híreket *Faragó József* tagtársunk olvassa fel.

1941 év októberében és novemberében a Szabadegyetem keretében *vitész Nagy Iván dr.* tagtársunk »Magyarok külföldön« címmel tartott előadássorozatot, melynek keretében a helsinki Magyar Intézet szerepét és munkáját is ismertette a tőle megosztott alapos felkészültséggel.

1941 november 15.-én a Magyar-Észt Társasággal és a Székesfővárosi Népművelési Bizottsággal együttesen a Zeneművészeti Főiskolán a *Finn-ugor néprokonsági nap* alkalmából kitűnően sikerült ünnepi estet rendeztünk. A kulturális egyezmény szerint minden október harmadik szombatja a finn-ugor néprokonsági nap, ez évben azonban a háborús viszonyok miatt a finnek javaslatára egy hónappal később, november harmadik szombatján rendeztük meg az ünnepet. A műsort az Egyetemi Énekarok kórusa vezette be, a finn és észt himnuszt adták elő *Forrai Miklós* karnagy vezényletével. Ezután *Nagy Emil* elnöki megnyitójában hang súlyozta, hogy ugyanebben az órában a testvér finn nemzet is a néprokonsági gondolatot ünnepli. *Orsolya Erzsébet* művészi érzéssel szavalt finn és észt költeményei után *Kettunen Lauri* finn professzor magyarnyelvű előadása következett »Karlja« címmel. Ezt az előadást az »Északi Rokónaink« V. számában is leközlöttük. Az előkelő és szépszájú közönség lelkes tapsokkal köszönte meg Kettunen professzor kimerítő értékes előadását. Ezután *Eyssen Irén* finn és

észt dalokat énekelt, kultúrált, meleg előadásban, *D'Iszo István* zongorakíséretével, majd *Suhaydné, Madis Hilda* a magyarországi észtnek nevében magyar nyelven mondott üdvözlő szavakat. Ezután *Dániel Ernő* zongoraművész *Sibelius* és *Palmgren* műveket adott elő művészi előadásban, majd *Petri Pál m. kir. titkos tanácsos*, a Magyar-Észt Társaság elnöke lendületes szavaival zárult be az ünnepség. Utána a Royal-étteremben társasvacsorán jöttünk össze.

A néprokonsági ünnepélyünkön *Hóman Bálint* közoktatásügyi miniszter úr képviselőjében megjelentek: *Fáy István m. kir. titkos tanácsos* és *báró Wlassics Gyula* államtitkárok, valamint *Paikert Géza dr.* miniszteri tanácsos. A külügyi sajtóosztály részéről: *Perczel Tamás dr.* miniszteri titkár jelent meg. A magyar-finn fegyverbarátság kidomborítására a Magyar Vöröskereszt útján meghívtuk a magyar sebesült katonák képviselőit is. El is jöttek tizenketlen két ápolónő kíséretében. Nagy óvációban volt részük.

Ugyanezen a napon Helsinkiben Társaságunk kiküldöttje: *Korompay Bertalan dr.* Társaságunk nevében aláírta azt az öt cikkből álló egyezményt, amit a Magyar-Finn Társaság, a Finn Nemzeti Szövetség, a Finn-Magyar Társaság, Finn Néprokonsági Társaság és a Helsinkii Magyar Barátok Köre meghatalmazottaival kötött meg. Ezt az egyezményt »Északi Rokónaink« V. számában ismertettük és a március 2.-án tartott közgyűlésünk alkalmából léptettük életbe.

Az aláírás jelentőségét növelte a helsinki néprokonsági ünnep. Az egyetem auláját előkelő közönség töltötte meg, ott voltak: a finn köztársasági elnök és a felesége, a finn közoktatásügyi miniszter, aki hosszabb beszédet is mondott. *Korompay Bertalan* »A legnagyobbodott Magyarország« című előadását viszont a finn rádió közvetítette.

A néprokonsági nap alkalmából a négy testvértársaságot és a finn-ugor kulturbizottság finn osztályát táviratilag üdvözlöttük. A következő táviratok mentek:

Suomalaisuuden Liitto. Testvéri melegséggel köszöntjük a rokon finn nemzet minden tagját a finn-ugor néprokonsági ünnep alkalmából. — Örülünk, hogy most már a baráti egyezmény keretében folytathatjuk néprokonsági munkánkat. Isten óvja Finnországot és segítse dicsőségre hős fegyvertársainkat.

Finn-Magyar Társaság. Rokoni üdvözléseinket küldjük a néprokonsági ünnep alkalmából testvértársaságunknak. Néprokonsági munkánkat is hassa át az a baráti szellem, amely fegyvertársakká tette meg a magyar és finn rokon nemzetet az ősi keleti ellenség legyőzésében.

Finn Néprokonsági Társaság. Rokoni melegséggel köszöntjük a néprokonsági ünnep alkalmából a Heimotyo Seurat és rajta keresztül a rokon finn nemzet minden tagját. Rokon a nyelvünk, rokon a sorsunk. A testvér finn nemzetnek szebb jövőt, fegyvereiknek pedig dicsőséget szívből kívánunk.

Magyar Barátok Köre. Rokoni üdvözléseinket küldjük a néprokonsági ünnep alkalmából a Magyar Barátok Körének. Segítse az Isten hős fegyverbarátságban az ősi keleti ellenség legyőzésére.

A finn-ugor néprokonsági ünnep alkalmából a magyar kormánybizottság is őszinte és baráti üdvözlését küldte a testvéri finn nemzetnek. Szívből kívánta, hogy a közös ellenséggel folytatott hősi harc befejezése után a megnagyobbodott Finnországgal egy boldogabb béke termékeny és alkotó napjai következzenek és hogy a finn-ugor népcsalád művelt nemzetei a jelenlegi küzdelemből megerősödvé és lelki egységgé kovácsolódva kerüljenek ki.

A néprokonsági nap alkalmából érkezett sok üdvözlés közül álljon itt a két következő érdekes távirat:

Finnországban és Magyarországon egyidejűleg ünneplendő néprokonsági nap alkalmából Társaságukon keresztül üdvözljük dicső magyar testvérnépünket, amely hősiessen küzd közös ellenségünk ellen a közös boldogabb jövőért.

Éljen a nagy erős Magyarország! Finn-Ugor Kulturális Bizottság: *Heporauta, Musikka.*

Abban a szilárd hitben, hogy Nagy-Magyarország és Nagy-Finnország nem sokára megvalósul, a magyar testvér egyesületnek szíves rokon üdvözlést küldünk és köszönetet mondunk az Önök meleg üdvözlétéért. Növekedjék és mélyüljön a ma aláírt finn-magyar testvéri szövetség. A Finn Nemzeti Szövetség nevében: *Heiskanen, Puntila, Nurmi.*

1941 december 6.-án a finn függetlenség ünnepélyén *Wuorimaa Aarne* finn követ fogadás keretében látta vendégül a néprokonsági gondolat magyar vezetőségi tagjait. Ebből az alkalomból a következő táviratot küldtük *Heporauta dr.*-nak, a finn-ugor kulturbizottság finn osztálya elnökének: *A finn függetlenségi ünnep alkalmából a finn-ugor kulturbizottságon keresztül üdvözljük dicső finn népünket és köszöntjük a visszatért Karjalát.*

Heiskanen professzornak: A finn függetlenségi ünnepnap alkalmából Professzor úr útján üdvözljük a négy finn néprokonsági egyesület minden tagját. A finn és magyar nemzet dicső fegyverbarátsága máris győzelmet aratott: a finn parlament bekebelezte a visszafoglalt területeket. Éljen a visszatért Karjala! Éljen nagy Finnország és virradjon meg a két rokonnép égboltja felett a végső diadal!

Az érdekes válaszok közül a következőket ismertetjük:

A finn függetlenségi ünnepnap alkalmából küldött táviratot köszönve, kívánják a finn néprokonsági egyesületek Önöknek és általuk a magyar néprokonsági és fegyvertestvérünknek a legnagyobb szerencsét és jó sikereket. *Heiskanen, Kannisto, Sovijärvi, Huuskonen.*

Meghatva köszönjük szívesen vett szerencsekívánataikat, ami a szakadatlan barátságunk bizonyítéka népünk és annak őszinte becsületes törekvései iránt. *Heporauta, Musikka.*

1941 decemberében *Nagy Emilné*

irányítása alatt álló női szakosztály megkezdte a hadikeresztiszülő mozgalom szervezését. Mindenki át van hatva annak a jelentőségnek tudatától, hogy mily nagy értéket jelent a finnek hősiei küzdelme a bolsevizmus elleni harcban az egész emberiség, de különösen a mi kultúránk védelmét illetően. Elhatároztuk, hogy *Mannerheim* tábornagy felhívását magunkévá tesszük és a hadikeresztiszülő mozgalomban cselekvőleg veszünk részt. A hadikeresztiszülő mozgalom felhívását az »Északi Rokónaink« V. számában teljes egészében tettük közzé.

Itt csak röviden említtem meg, hogy egy finn hadiárva hadikeresztiszülősege évente 360 pengő anyagi áldozatot jelent; többen is vállalhatják egy-egy hadiárvának gondozását és a legkisebb adománnyal is legalább egy könnyecseppet törölhetünk le. Társaságunk tagjai nagy megértéssel fogadták felhívásunkat és eddig csaknem 10.000 pengő adomány érkezett. Nagyobb adományok: gróf Somssich Gyula 4000 pengő, a Magyar-Finn Kereskedelmi R. T. 1800, a Magyar-Finn Kormánybizottság 1080 pengő. Nagy *Emilné* női szakosztály elnökének felkérésére dr. *vitéz Keresztes-Fischer Ferencné*, az Egyesült Női Tábor elnöke nagy sikerrel tette magáévá a hadikeresztiszülő mozgalom megszervezését és tudomásunk szerint eddig kb. 100 gyermek részére szerzett magyar hadikeresztiszülőt. Azt hiszem, nem követek el titoksértést, ha megemlítem, hogy a Főméltóságú Asszony a maga részéről 5000 pengős adománnyal járult hozzá a nemes mozgalomhoz.

1942 január hó 12-én választmányi ülésünkön megjelent *Szentmihályi Szabó György* helsinki magyar követünk kifejtette, hogy Finnországban mindinkább erősödik a néprokongsági munka és sajtóban, rádióban, kiadványokban nagy az érdeklődés a magyar kulturális viszonyok iránt. Különösen keresik a magyar színdarabokat és a magyar filmeket. A Követ úr értékes felvilágosításért Nagy *Emil* mondott köszönetet.

1942 január hó 26-án a Gellért-szálló márványtermében *Fanni Luuk-*

konen, a Lotta-Egyesület elnökének tiszteletére díszgyűlést rendeztünk. Az előkelő társaság élén megjelent *vitéz Keresztes-Fischer Ferencné*, *Hóman Bálintné*, *Győrffy Bengyel Sándorné*, *Karafiáth Jenő* m. kir. titkos tanácsos, *Fáy István* m. kir. titkos tanácsos és sokan mások. A közönség lelkese éljenzéssel üdvözölte *Wuorimaa Aarne* finn követtel érkező *Luukonen* asszonyt. Társaságunk női szakosztályának elnöke Nagy *Emilné Göllner Mária* dr. magyar nyelven, *Németh Gyuláné*, *Sebestyén Irén* dr. finn nyelven üdvözölte a kiváló vendéget. Ezután Nagy *Emil* elnökünk olvasta fel *Karafiáth Jenő Luukkonen* asszony üdvözlésére írt megkapó versét, melyet az »Északi Rokónaink« előző számában közöltünk. Utána *Szentmihályi Szabó György*, helsinki magyar követ beszélt a magyar és finn néprokongsági munka párhuzamos irányelveiről. Majd *Fanni Luukkonen* asszony tartotta meg finn nyelvű előadását, szavait magyarul tolmácsolta *Paasonen Aladárné*, *Barta Flóra*. Meleg szeretet csendült ki *Luukkonen* minden szavából, beszélt a téli háború szenvedéseiről, beszélt a mostani feladatok nagyszerűségéről, ismertette a Lották szervezetét és hálafejezésül köszönte meg a magyar társadalom meleg szeretetének kitűnő megnyilatkozását. Ezután *Warga Livia*, *Palló Imre* és *Jancsin Ferenc*, a m. kir. Operaház művészei ragadtatták el művészi előadásukkal az előkelő közönséget; zongorán kísért *Ferencsik János*, az Operaház karnagya. Itt említtem meg, hogy operaházi művészeink a nemes kulturális célra való tekintettel teljesen önzetlenül működtek közre, amiért ezúton is fogadják hálás köszönetünk nyilvánítását. A felejthetetlenül szép est dr. *Gaskó Dezső* ügyvezető alelnök lelkese záró szavaival ért véget. A díszgyűlés után *Luukkonen* asszonyt és kíséretét Társaságunk teán látta vendégül a Szent Gellért-szálló Duna-termében.

A Magyar-Finn Társaság a Magyar-Észt Társasággal és a Budapesti Iskolánkívüli Népművelési Bizottsággal együtt február 9-étől minden hétfőn este »Északi Rokónaink«

Finnország-Észtország» címmel 10 előadást rendez a Kir. Magyar Pázmány Péter Tudományegyetem és Budapest Székesfőváros Szabadegyetemén. Az első három előadás észt tárgyú volt, február 9-én, *viléz Nagy Iván*: Utazás Észtországban, február 16-án pedig *Györke József*: Az észt nép nyelve és irodalma címmel tartottak igen értékes előadást. Február 23-án az észt függetlenségi ünnep előestéjén irodalmi és zenei est keretében hódolt a két Társaság a testvér kis észt nemzet irodalmi és zenei kultuszának, melyen az ünnepi beszédet *Petri Pál* elnök tartotta.

1942 február hó 28-án, Kalevala napján »Finnország ünnepe: Kalevala napja« címmel *Kettunen Lauri* finn professzor magyarnyelvű értékes előadása hangzott el a budapesti rádióban.

Társaságunk tagjai között igen sokan kaptak magyar és finn kitüntetést, akiknek ez úton fejezzük ki jókívánságainkat.

A kérelhetetlen halál a múlt évben különösen súlyosan sújtotta Társaságunkat. Meghaltak: gr. *Teleki Pál* és *Verebély Tibor* tiszteletbeli tagok. Kiváló érdemeiket az »Északi Rokonnaink« negyedik kötetében méltattuk. Örökre eltávoztak sorainkból továbbá *Csüry Bálint* választmányi tag, *Grósz Emil*, *Mayerffy Györgyné*, *Rottenbiller Fülöp* és *Szabó Sándor*

rendes tagok. Emléküket kegyelettel őrizzük.

1941 december 31-én a Magyar-Finn Társaság taglétszáma a következőképen alakult: tiszteletbeli tag 33, alapítótág 18, rendes tag 565. A taglétszámunk tehát összesen 616.

Ami már most Társaságunk jövő terveit illeti, mindenben a megkezdett és kipróbált úton kívánunk haladni. Az »Északi Rokonnaink« egyik következő száma az egyesületközi néprokonsági egyezmény megkötése alkalmából magyar és finn nyelven fog megjelenni. Ezt a számot természetesen számos példányban a finnországi testvér Társaságoknak is megküldjük. Ugyancsak a közel jövőben jelenik meg társaságunk kiadásában *nemes Erdeős László* hivatott tollából a »Finnország szabadságharca« című kiadványunk. Igen kedvezményes áron minden tagunknak megküldjük. A szakszerűen szerkesztett harcászati könyvnek értékét emeli, hogy Társaságunk kérésére *Mannerheim* tábornagy írt hozzá előszót.

Előadásaink a Szabadegyetemen igen szép látogatottságának örvendenek. Amennyiben a viszonyok megengedik, több vidéki városban is tervbe vettük előadások tartását.

Ezekben voltam bátor évi jelentésemet előterjeszteni, kérve, hogy azt tudomásul venni méltóztassék. (*Hoszsantartó taps és helyeslés.*)

Selonteko Unkarilais-Suomaisen Seuran yhden vuoden työskentelystä. Helmik. 28. p: stä 1941 — helmik. 28. p: ään 1942. Kirjoittanut toht. Dezső Gaskó. — Kirjoittaja tekee selkoa Unkarilais-Suomalaisen Seuran viime toimintavuoden aikana päiväjärjestyksessä olleista erilaisista tehtävistä. Selostus ilmestyy »Heimotyön« V. n:ossa myös suomen kielellä täydellisenä

H I R E K

TOIVO HEIKKI HEIKKILÄ, a budapesti új finn követségi titkár 1906 augusztus 6-án született. Finnországi és franciaországi egyetemi tanulmányainak befejezése után rövid ideig mint újságíró működött, majd 1931-ben a finn külügyminisztérium szolgálatába lépett. 1933 elején mint attasé került Tallinnba az ottani követségre, 1934 végén pedig Berlinbe helyezték át. 1938-ban visszatért a külügyminisztériumba, ahonnan 1940 nyarán követségi titkári minőségben újból a berlini követségre került. Onnan helyezték át 1941 júniusában Budapestre, ahol bájos feleségével együtt rövidesen a fővárosi társaság kedvelt tagjai lettek.

A FINN-MAGYAR TESTVÉRISÉG GONDOLATÁT A LEGSZÉLESEBB NÉGRÉTEGEKBEN IS TUDATOSÍTANI AKARJUK. A finn példa, az önerőnkéből való felemelkedés eszméje a magyar iparosság és munkásság számára is hatalmas lendítő erőt jelent. *Budapest Székesfőváros Népművelési Bizottságának* felkérésére Sz. Weress Jolán a fővárosi leányiparostanonciskolákban 1941 novemberében sorozatszerűen 15 előadást tartott »Napfényes finn otthonok« címmel, azonkívül »Finnország tegnap és ma« címmel ismertette a finn kultúrmunkát a Katholikus Dolgozó Leányok Országos Szövetségében, az Ecseri-úti Munkásnő-telepen és a Ruggyantagylár kultúrtermében. A hallgatóság kezdeti közönyét sikerült izzó érdeklődéssé és a finnek iránti szeretetté varázsolnia.

FINN-MAGYAR HÁZASSÁG DEBRECENBEN. Érdekes finn-magyar házasságról érkezett Debrecenből jelentés. *Nádassy Zoltán debreceni jegyzőgyakornok*, mint önkéntes legionista küzdött a finn szabadságért. Ott ismerkedett meg *Warjonheims Aino Miellighki finn leányával*. Az ismeretségből szerelem lett és a hazakerült magyar fiú levélben kérte meg a finn leány kezét. A leány most megérkezett Magyarországra és megtartották az esküvőt.

A HEIMOKANSA—TESTVÉRNÉP ÚJ ELŐFIZETÉSI ÉVE folyó év szeptember hó 1-én kezdődik. Itt az alkalom tehát, hogy új előfizetőket toborozunk a Testvérnép számára, amelynek 1942—43-i magyarországi előfizetési ára 2 pengő lesz. A lap 1942 szept. és 1943 májusa között összesen 8 számban fog megjelenni.

MIT FOG TARTALMAZNI A HEIMOKÁNSA—TESTVÉR-NÉP UJ ÉVFOLYAMA? A lap tovább is fog közölni nép-rokonsági tárgyú cikkeket és híreket, továbbá folytatólagosan közölni fogja a rokon nyelvek kezdő és haladó tanfolyamait. A Testvérnépet tehát mindenki sikerrel használhatja, aki legalább is valamelyest el akarja sajátítani a finn nyelvet.

Megrendelhető a Magyar-Finn Társaság titkárságánál, Budapest, IV., Veres Pálné-utca 7. szám.

Mannerheim tábornagy a szegedi egyetem díszdoktora

Bensőséges meleg ünnepség keretében folyt le június 8-án délelőtt a szegedi központi egyetem pompásan feldíszített aulájában *Mannerheim* tábornagv finn szabadsághős bölcsészeti-, nyelv- és történelemtudományi díszdoktori oklevelének átadása, amelyen *Mannerheim* tábornagyot *Aarne Wuorimaa* budapesti finn követ képviselte.

Az ünnepség csillapultával *Aarne Wuorimaa* finn követ rövid finn nyelvű beszédében köszönetét fejezte ki *Mannerheim* tábornagy megbízásából a díszdoktori kitüntetésért, majd a tábornagy alábbi üzenetét tolmácsolta:

— Ezt a kitüntetést, amely a magyar egyetemi körök elismerése kutató utaimért, megkülönböztetett becsben tartom. Mégis úgy érzem, hogy ez a tiszteletadás nemcsak személyemet illeti, hanem a vezetésem alatt harcoló seregeinket és azt a nemzetet, amelynek fia vagyok. A tudományos kutatások igazolták, hogy azt a két népet, amelyeknek egyike a magyar rónakon, a másika pedig a havas északon él, vérvérség fűzi egybe.

— A történelem igazolta, hogy ezt a két egymástól messzire szakadt népet a sors és a rájuk rótt történelmi feladatok azonossága is egybefűzi. A nyugati kultúra legelőretoltabb végvárai vagyunk Kelet hordáinak áradata ellenében — mondja tovább *Mannerheim* tábornagy üzenete. A történelemből tudjuk, hogy a vitéz magyar nemzet mily dicsőségesen teljesítette évszázadok folyamán e feladatát. Nemzeteink ma újból fegyverben állnak és résztvesznek az európai arcvonal küzdelmeiben a kultúránkat fenyegető veszély ellen. Az egyetemi ifjúság is ott áll a vártán. Résztvételük igazolja, hogy napjainkban olyan férfiakat kell nevelnünk, akik nemcsak a tudomány harcmezéjén, de karddal a kézben is megállják helyüket. Szívemet melegíti az a tudat, hogy díszdoktorrá való megválasztásom most már nemcsak a finn, hanem a magyar ifjúsággal is egybefűz. Abban a meggyőződésben, hogy a munka, tudomány és műveltség magyar aratása nemcsak Magyarország felvirágztatására, de az egész nyugati kultúra áldására is szolgál, kívánok a magyar királyi Horthy Miklós Tudományegyetem munkásságának sikerekben gazdag és dicsőséges jövőt.

A finn követ szavait, amelyeket Szabó Aladár, a szegedi egyetem finn lektora tolmácsolt magyar nyelven, nagy helyesléssel és hosszautartó tapssal fogadták és az egybegyűltek igen melegen ünnepelték *Mannerheim* tábornagyot, a finn nemzet hős vezérét.

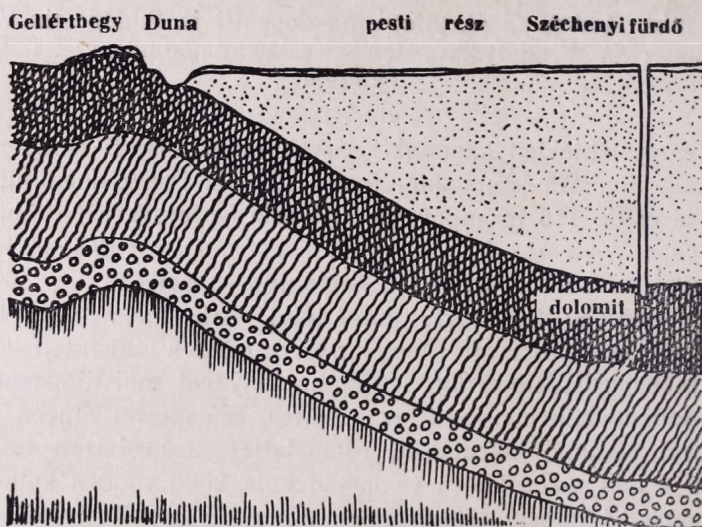
Budapest, terveyslähteiden ja kylpylöiden kaupunki.

Kirj. toht. *András Gaál*, yliopiston dosentti ja Budapestin Vesi-parannus- ja Virkistyslaitosten Keskustoimikunnan toimitusjohtaja.

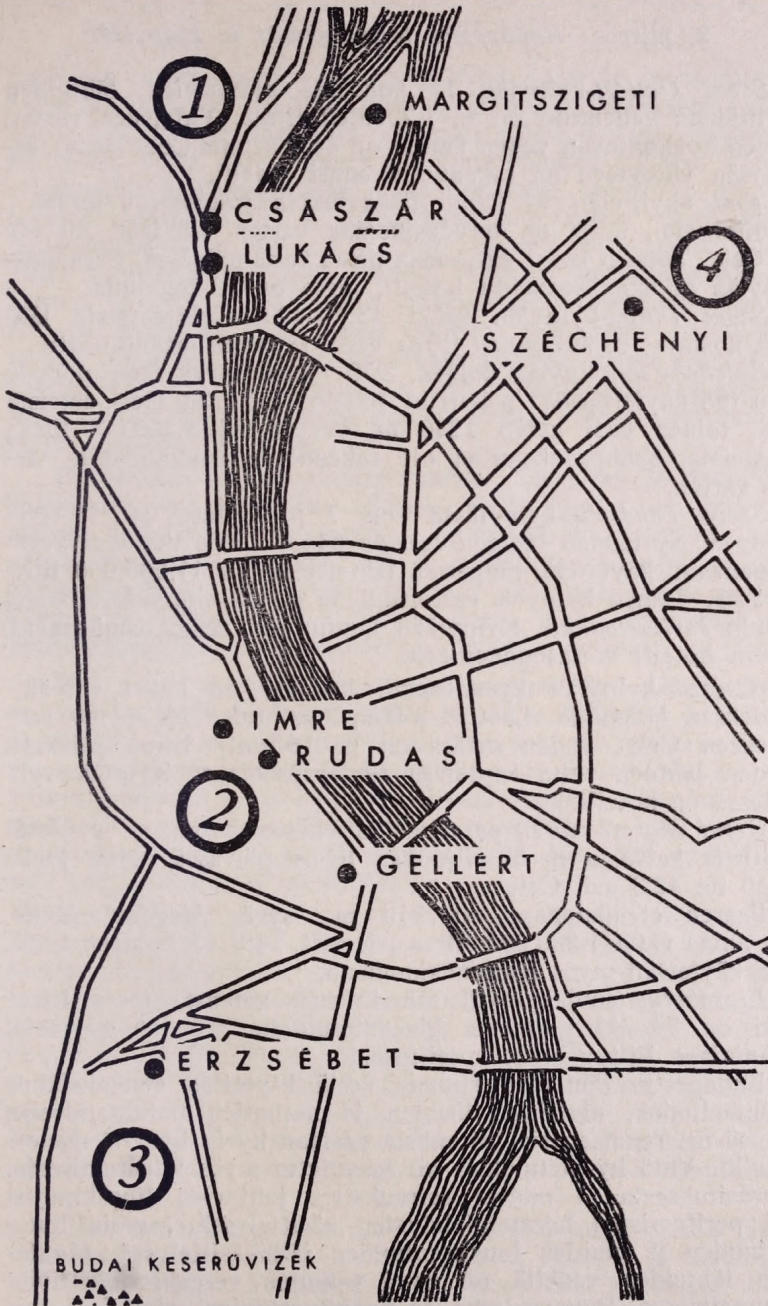
Terveyslähteiden kaupunki? Aivan objektiivisesti arvostellen voi näin nimittää kaupunkia, jonka alueella ihmeellinen luonto työntää esille 115 maanpovessa piilevästä lähteestä päivittäin 55 miljoonaa litraa 15—77 Celsius-asteista *mineraalivettä* ja jossa sitäpaitsi on noin 400 kylmän *katkeraveden* kaivoa.

Kylpylöiden kaupunki? Juuri niin. Niin menneisyys kuin nykyisyys sen todistavat. Menneisyyteen nähden muistutettakoon, että rakennusmuistomerkit, kronikat, säilyneet muistiinpanot ja muu todistustaineisto osoittavat, miten Budapestin alueen haltijat eri aikoina, kelttiläiset, roomalaiset, unkarilaiset, turkkilaiset ja taas unkarilaiset, enemmän kuin 2000 vuoden kuluessa ovat aina käyttäneet tätä luonnon tarjoamaa aarretta kylpylätarkeituksiin terveydenhoitoa varten. Nykyisin toimii *seitsemän* ajanmukaista, lääkärien johtamaa ja kesän talven käytettävä *parannuskylpylää* näiden kuumavesilähteiden yllä, yhden sensijaan käyttäessä hyväkseen katkeravesilähteitä. Yhdeksän osittain katettua osittain avotaivaan alla olevaa ja tälvelläkin toimivaa mittasuhteiltaan suurta uima-allasta saa vetensä samoista kuumista lähteistä.

Lähteiden vesi pulppuaa maan raoista ja ratkeamista täynnä dolomiittia maan pinnalle. Pääkaupungin maaperän dolomiittikerros, joka Tonavan oikealla puolella, Budassa, muodostaa kumpuja ja vuoria, katkeaa virran pituussunnassa, sen pohjan alla, painuu äkkiä syvyyteen lännen-idän suunnassa. Siitä johtuu, että Budan puolella tapaamme kuuman veden maan pinnasta tahi sitä likeltä, mutta virran vasemmalla rannalla, Városligetin kylpylässä, se nousee 1240 metrin syvyydestä. Alla oleva piirros havainnollistuttakoon Budapestin maaperrää, Gellérthegy'in kautta länsi-itäisessä suunnassa kulkevaa dolomiittikerrosta mainittuine katkeaminen.

1. piirros: *Budapestin maaperän läpileikkaus.*

Kuumien lähteiden vesi virtaa dolomiittikerroksien yläpuolella vielä muiden maakerrostumien läpi maanpinnalle. Dolomiittissa on kuuma vesi kokoonpanoltaan vielä oleellisesti samanaista, maakalkki-pitoista, mutta noustessaan vaihtelevan paksuisten ja erialaisia mineraaleja sisältävien kerrosten läpi se tuo mukanaan näitä aineita niin erilaisia määriä, että niiden mukaan erotetaan maanpinnalla eri kuumavesilähteet toisistaan. Sen vuoksi on esim. Szent Gellért'in, Rudas'in ja Szent Imren kylpylöiden vesi rikkaampaa sulfaatista ja radiumista ja sen vuoksi on se näistä aineista köyhempää Lukács'in ja Császár'in kylpylöissä samoin kuin Margit-saarenkin lähteissä, jotka kaikki sitävastoin sisältävät runsaasti rikkihydraatteja. Katkeravesilähteet eivät ulotu dolomiittikerrokseen, niiden kylmässä vedessä on etupäässä glauber-, katkera- ja keittiösuolaa. Maan tieteellisen asemansa mukaan Budapestin lähteet jakautuvat pohjoisen — etelän suunnassa seuraavasti: Józsefhegy'in (József-vuoren) ryhmässä Lukács- ja Császárkylpylät sekä Margit-saari. lähteineen 2. Gellérthegy'in (Gellért-vuoren) ryhmä, johon kuuluvat Szent Gellért'in, Rudas'in ja Szent Imren kylpylät. 3. Katkeravesilähteiden ryhmä Erzsébet'in suolakylpylöineen. 4. Erillään Városligetissä oleva Szécheny'in kylpylä kaksine lähteineen.

2. piirros: *Budapestin lähderyhvät ja kylpylät.*

Szent Gellért-kylpylän 13 kohdasta pursuavien lähteiden päivittäinen vedentulo on n. 1,700.000 litraa. Yhteiseen vesialtaaseen kokkontuvan veden lämpö on 46.9 astetta Cels. Parannuskylpylän yhteyteen on rakennettu suuri hotelli.

Rudas-kylpylän 14 lähteestä käytetään kymmentä kylpylän tarkoitukseen, neljä on terveysjuomaa varten. Lähteet, 40—46 ast. Cels., antavat kaksi miljoonaa litraa vettä päivässä. Parannuskylpylän rakennuksessa on hotelli, jossa on 23 huonetta.

Szent Imren-kylpylän kaksi 43.1—43.9 Cels.-asteista lähdettä nostavat n. miljoonan litraa vettä ja savea maanpinnalle.

Szécheny'in-kylpylän toinen, 970 metrin syvyyteen porattu kaivo tuo käytettäväksi päivittäin 700.000 litr. 73.9 Cels.-asteista vettä, toinen uusi kaivo 1240 m. syvyydestä 5,300.000 litraa 77-asteista. Kumpaankaan ei ole rakennettu asuinhuoneita vieraita varten.

Szent Lukács'in-kylpylässä on 7 päälähdettä ja 15 pienempää. Syvimmän lähteen vesi on 64 ast. Cels. Vettä, terveysjuomanakin käytettyä, pulppuaa lähteistään yli 11,600.000 litr. päivässä. Tämän kylpylän erikoisuutena on 39—40 astetta Cels. lämmin *savilammikko*. Kylpylään kuuluu eri reumatismi-osasto, samoin hotelli vierashuoneineen.

Császár-kylpylän kymmenestä lähteestä on kaksi viileää, kahdeksan lämmintä. Lähteiden lämpö vaihtelee 15:stä 66:een asteeseen Cels., veden määrä on n. 15 milj. litraa päivässä. Kahden lähteen vettä käytetään terveysjuomana. Kylpylän yhteydessä on hotelli.

Szent Margit-saaren parannuskylpylä saa 118.5 m. syvästä poratusta kaivosta n. 5 miljoonaa litraa päivässä vettä, jonka lämpö on 42.3 ast. Cels.

Saaren etelälaidassa on 310 m. syvä *Magdan lähde*, joka antaa vettä 1,800.000 litraa päivässä. Tätä 42.3 asteen Cels. vettä käytetään myös parannusjuomana.

Erzsébetin suolakylpylä saa kylmän vetensä, jossa litraa kohti on 34—43 grammaa kivennäisainetta, 15—16 kaivosta. Parantolaan liittyy myös hotelliosasto.

Budapestin lähteiden kuumia vesiä käytetään ennenkaikkea liikuntaelimien, nivelien, lihasten ja hermojen parantamiseen, yleensä ns. reumaattisia sairauksia vastaan hyvin hyvällä menestyksellä. Yhtä hyviä tuloksia on saavutettu myös vilustumisesta, liikaräsituksista ja muista sairauksista johtuvien lihaskipujen sekä perifeeristen hermotulehdusten käsittelyssä, samoin luunmurtumien ja muiden loukkaantumien jälkikäsittelyssä. Muutamien lähteiden vedellä on hyvä vaikutus verenkiertohäiriöitä parannettaessa. Ruuansulatus- ja hengityselimien erinäisissä sai-

rauksissa on muutamien lähteiden vettä käytetty juomakuureina hyvin tuloksin. On useita naistauteja, joiden parantamiseksi mainituissa kylpylöissä käytetään menestyksellisesti sekä kuumavesilähteiden vettä että suuren suolapitoisuuden vuoksi kylpynä erinomaista katkeravettäkin. Ajanmukaisesti varustetut kylpylät tekevät mahdolliseksi ei ainoastaan parantavien vesien tarkoituksenmukaisen käytön, vaan ovat senlisäksi varustetut kaikilla niillä apuneuvoilla, joilla voidaan tehostaa parannusvesien vaikutusta ja kylpyläkäsittelyjen kaikkia mahdollisuuksia. Katkeravesi on kaikkialla maailmassa tunnettu mukavana vatsää lievitävänä aineena. Se on erinomaisen sopivaa myös myrkytyksiä käsiteltäessä, ja sen vaikutus on hyvä korkeaa verenpainetta vastaan samoin kuin kovavatsaisuuden lisäksi ruuansulatushäiriöitä ja vatsakatarta poteville.

Budapestin parannusvesien runsaus, kuumuus ja kemiallinen kokoomus ovat ne kolme tekijää, joiden vuoksi ne ovat erinomaisen arvokkaita ennenkaikkea reumaattisten vaivojen lääkinnässä. Vesien runsaus on tehnyt mahdolliseksi, että jokaiseen parannuskylpylään on voitu sijoittaa useampia suuria erilaista kuumuutta varten tarkoitettuja altaita. Nuo allaskylvyt ovat juuri reumasairauksien käsittelyssä erittäin tärkeät.

Erikoinen merkityksensä on reumatismia parannettaessa *radiumilla*. Radiumipitoiset vedet vastaavat kylvyissä ja juomana nautittuina lievää radiumisäteilyä. Gellérthegy'n ryhmään kuuluvissa vesissä on yleensä keskinkertainen radiumipitoisuus, paitsi Juventus-lähteen ja Szent Imre-kylpylän vedessä, jotka molemmat sisältävät vahvasti radiumia. Radiumiaktiiviset vedet lievitävät reumaattisia hermo- ja lihaskipuja sekä edistävät virtsahapposuolojen poistumista elimistöstä.

Reumatismin parannuksessa on erinomasia tuloksia saavutettu myös *savikäsittelyllä*. Erikoinen merkityksensä on tässä suhteessa Lukács-kylpylän savilammikolla. 38 m. pitkään ja 18 m. leveään avonaiseen savilammikkoon parkautuu 15 suurempaa ja monta pienempää kuumaa lähdettä. Lammikon veden lämpö on keskimäärin 40 astetta. Veden pinnalta nouseva höyry lämmittää siinä määrin ilman, että kylpy avonaisessa lammikossa ei ole talvellakaan vaarallinen reumapotilaalle. Muissa kylpylöissä käytetään vastaavana parannusaineena Kolop'ista (Szolnokin komitaatista) tuotua erinomaista rauta-rikki-radiumipitoista savea.

Sitä uudistavaa, piristävää voimaa, joka on luonnon tarjoamissa parannuskeinoissa — parantavassa vedessä ja savessa — ei voida mykyisin eikä vastaisuudessakaan saavuttaa muilla keinoin kroonillista reumatismia parannettaessa kuin käyttämällä tarkoituksenmukaisesti näitä luonnon antimia. Kuumalla

vedellä, maan syyvyyksistä kumpuavalla rikillä, suolalla ja veden radiumiaktiivisuudella vain voimme kehittää sillä tavoin elimien verenrunsautta, lieventää kipuja sekä yleensä saavuttaa ne yleiset ja paikalliset kuumuusrajat, että tuo kaikki koituu mahdollisimman täydessä määrin potilaan parhaaksi.

Kaikki nämä luonnon parannustekijät ja niiden tarkoituksen mukaisimpaan käyttöön tarvittavat välineet ovat tavattavissa Budapestissä. Tähän tulee lisäksi, että kun muualla maailmassa reumaparanrusten mahdollisuudet rajoittuvat sesonkeihin, Budapestissä ei ole aikarajoituksia, vaan jokainen kylpylä toimii läpi vuoden.

Erinomainen vaikutus on Budapestin parannusvesillä silloinkin, kun on tarpeen toipuminen tahi elimistön vastustuskyvyn suurentaminen sairautta vastaan.

Sanalla sanoen Unkarin pääkaupungilla on kylpyläkaupunkina erikoisesti reumatismin vastaisessa taistelussa myös kuumine luonnonveden täyttämine altaineen, vaihtelevine suihkuineen, kuuma- ja höyrysaunoineen mitä parhaimmat mahdollisuudet niin kesällä kuin talvella ruumista karkaiseviin hoitomenetelmiin.

Tähän ruumiinkarkaisuun tarjoaa Budapestin pääkaupunki kylpylöiden lisäksi lukemattomia muitakin mahdollisuuksia. Kaupungin alueella ja itse Tonavassa on lukuisia, vain kuumana vuodenaikana toimivia kylpyrantoja ja avoimia uimaloita, jotka käyttävät viileiden lähteiden ja kaivojen tahi. Tonavan vettä. Meitä kiinnostavat tässä lähinnä nuo yhdeksän osaksi katettua mutta osittain avointakin uima-allasta, joihin kuumavesilähteiden veden antaa sama päivittäisen 55 miljoonan litran kuumavesilähteiden joukko, joka pitää käynnissä parannuskylpylätkin. Ne, avoimetkin, ovat niin kesällä kuin talvella käytännössä. On erikoisen mielenkiintoinen näky, kun sakena putoilevat lumihiu-
taleet sulavat höyryävän vedenpinnan yläpuolella ennenkuin ennättävät sattua uijaan. Kuten edellä jo viittasimme, on näillä kuuman luonnonveden täyttämillä kesän-talvenkäytettävillä katetuilla ja avonaisilla uimalaitoksilla erikoisen tärkeä merkitys niin terveille kuin monille sairaille tahi toipuville. Terve ihminen, joka tahtoo pitää ruumiinsa karkaisusta jatkuvasti huolta, voi jatkaa kesällä aloittamaansa uintia syksyn sumun ja koleuden sekä talvipakkastenkin aikana ei ainoastaan uimahalleissa vaan myös avoimissa uimaloissa. Varovaista ruumiinkarkaisua harjoittava sairas ihminen tahi joka haluaa virkistystä, voi samoissa altaissa nauttia kuumien vesien siunauksellista vaikutusta. Altaiden rakennustapa ja suuruus tekevät mahdolliseksi, että jokainen voi voimiensa mukaisesti käyttää samassa paikassa tilaisuutta uimiseen, kävelemiseen tai istuskelemiseen. Tätä varo-

vaista karkaisua tahi parantamismenetelmää voi jatkaa kylmänä vuodenaikana samoin kuin terve ihminen jatkaa urheilunaan uimista tahi vesipalloilua. Siksi ovat uimalaitokset arvokkaammat Budapestissä kuin muualla, että niillä on käytettävänään luonnon antama kuuma parannusvesi, joka tekee uimalan ja sesonkikylpylän paitsi huvittelu-, ruumiinkarkaisu- ja urheilupaikaksi myös sairaalle ihmiselle viihtyisäksi ja hyödylliseksi.

Budapestin parannus- ja kivennäisvedet eivät ole ainoa luonnon tarjoama terveydenhoitokeino tässä ainutlaatuisessa kylpyläkaupungissa. Niihin on luettava myös Budan vuoriseutu taajoine rauhallisine metsineen, pölystä vapaine ilmoineen sekä vuoristoilmastoineen. Budan vuoriseudun keskimääräinen kesän lämpö on 3—4 astetta matalampi kuin alempana olevan kaupungin kun taas talvella siellä on kirkkaampi, päivänpaisteisempi sää kuin alhaalla tasangolla. Tonavan vasemmalla rannalla, Pestin puolella, matalana (merenpinnasta 100—120 m.) tasangolla levittäytyvä kaupunki kiipeää oikealla rannalla, Budan puolella, pienehköille dolomiittikukkuloille, joiden takana välittömästi nostavat päänsä jo keskikorkeisiin vuoriin kuuluvat 480 m. korkea *Svábhegy*, 530 m. korkea *Jánoshegy* ja 490 m. korkea *Hármasfő-hegy*.

Tämän selonteontäydennykseksi kuuluu vielä jokin sana Vesiparantolain Toimikunnasta, joka huolehtii Budapestin yleishyödyllisistä parannuslähteistä, kylpylöistä ja virkistyspaikoista sekä tekee niistä mainostusta niin ulkomailla kuin kotimaassa.

Toimikunta perustettiin v. 1929 XVI. n. s. kylpylälain ja sitä täydentävän v. 1934 annetun XVII. lainkohdan mukaan v. 1934. Toimikunnalla on esimies, varaesimies sekä kolmekymmentäseitsemän jäsentä, samoin toimitusjohtajan alaisena työskentelevä virasto. Esimiehen, varaesimiehen ja toimitusjohtajan asettaa virkaan Unkarin kuninkaallisen hallituksen sisäministeri. Toimikunta saa tuloikseen osan pääkaupunginalueella myytävistä kivennäis-, terveys- ja soodavesistä, samoin osansa 50 filleriä kalliimpien kylpymaksujen tuloista. Toimikunta kokonaisuudessaan valvoo parannus- ja virkistyspaikkojen yleisiä asioita, huolehtii laitosten kehityksestä ja taloudellisesta menestyksestä, lausuu mielipiteensä viranomaisille alaansa kuuluvista kysymyksistä sekä tekee laitoiksi, kivennäis- ja terveysvesiä sekä muita luonnon parannustuotteita tunnetuiksi kotimaassa ja ulkomailla. Yleisön informoimiseksi se suorittaa kaupungin keskustassa (V., Vigadó-tér 3.) olevassa virastossaan pysyvää tiedotuspalvelua. Se avustaa tieteellistä kylpytutkimusta ja parantamiskokeilua. Toimikunta on yhteistyössä ulkomaalaisista huolehtivien matkailujärjestöjen kanssa ja pitää yllä välitöntä yhteyttä Budapestissä toimivaan Kansainväliseen Kylpyläasioiden Järjestöön.

Johdannossa mainitsimme Budapestin parannuslähteiden ja kylpylöiden menneisyydestä, sen jälkeen olemme tehneet selvää yksityiskohtaisemmin niiden nykyisyydestä. On valmiina myös suunnitelmia tulevaisuutta varten. Vesiparantolain Toimikunnan lienee pääkaupungin avustuksella mahdollista vielä kuluvana vuonna rakennuttaa Széchenyin kylpylän Reuma- ja Kylpytutkimuksen Laitos, johon on aikomus sijoittaa 50 potilasta ja tieteellistä kylpylätutkimusta varten tarpeelliset laboratoriot. Samoin Toimikunta puuhailee runsaana pulppuavan kuuman veden käyttämistä halpahintaisen tahi osittain ilmaisen kansankylpylän aikaansaamiseksi. Valmiina ovat myös monisatavuoteisen reumasairaalan suunnitelmat, jonka sairaalan Valtakunnan Sosiaalivakuutuslaitos tulee rakentamaan luultavasti Császár-kylpylän yhteyteen. Sosiaalivakuutuslaitos tulee rakentamaan uudestaan omistamansa Erzsébetin suolakylpylän, niin että sen tilalle tulee ajanmukaisesti järjestetty kylpylä. Vain sota on viivästyttänyt uuden kylpykeskuksen rakentamista Szent Imren kylpylän tilalle, jota tarkoitusta varten on muodostettu laaja puisto repimällä suuri joukko tämän kaupunginosan taloja maahan.

Näin pyritään askaroimaan tällä suurella ja arvokkaalla aarteella, jonka luonto on Unkarille (samanlaisia lähteitä on muualakin kuin pääkaupungissa) lahjaksi antanut, jotta mahdollisimman monet sairaat saisivat kärsimyksiinsä lievitystä ja paranisivat sairauksistaan.

A MAGYAR-FINN TÁRSASÁG kiadásában megjelent

Virkkunen Paavo könyve

A HARCOLÓ FINN HADSEREG SZELLEME

Fordította Molnár Rudolf

A könyv magyar kiadásához Turóczy Zoltán püspök írt előszót.

A tiszta jóvedelmet a magyar és a finn hadiárvának adományozzuk.

Ára kedvezményesen a Magyar-Finn Társaság és a Magyar-Észt Társaság tagjainak 4 pengő.

Megrendelhető az összegnek 16.186 számú postacsekkszámlára történő befizetése, vagy utánvét mellett a Magyar-Finn Társaság propaganda osztályánál

BUDAPEST, IV., VERES PÁLNÉ-UTCA 7.

TARTALOM:

(Folytatás a 2. oldalról.)

<i>Kannisto A.</i> : Csűry Bálint †	78
<i>Nagy Emilné Göllner Mária</i> : Faust és Väinämöinen	82
<i>Väinö Musikka</i> : Heimomaiden välinen matkailu- ja retkeilytoiminta. (A testvérországok közötti utazások.)	90
<i>Kettunen L.</i> : Kicsi lották imádsága. (Ford.: Rolla Margit)	93
<i>Heiskanen V.</i> : A Finn Nemzeti Szövetség	94
<i>vitész Nagy Iván</i> : Nagy-Finnország	98
A finn köztársaság elnökének üdvözlő levele a Magyar-Finn Társasághoz	103
<i>Gaskó Dezső</i> : A Magyar-Finn Társaság működése	105
Hírek	111
<i>Gaál András</i> : Budapest, terveisláhteiden ja kylpylöiden kaupunki	113

A címlapot *Haranghy Jenő* rajzolta.
Minden cikkért szerzője felel.

MUNKATÁRSÁK:

Szentmiklósi Szabó György, rk. követ és meghat. miniszter, Magyarország helsinki követe. — *Kettunen Lauri* dr. finn egyetemi tanár. — *nemes Erdeős László* honvédőrnagy, katonai szakíró. — *Heiskanen V. A.* a földrajz és csillagászat tanára a helsinki műegyetemen, a Finn Nemzeti Szövetség elnöke. — *Heporauta F. A.* finn középiskolai igazgató, a Finn-ugor Kultúrbizottság elnöke. — *Kannisto Artturi* finn egyetemi tanár, a debreceni egyetem díszdoktora, a Finn-Magyar Társaság elnöke. — *Nagy Emilné — Göllner Mária dr.* a Magyar-Finn Társaság női szakosztályának elnöke, író. — *Masikka Väinö* finn tanítóképzőintézeti igazgató. — *Gaál András dr.* orvos, egyet. m. tanár, Budapest Székesfőváros Gyógyhelyi Bizottságának igazgatója. — *vitész Nagy Iván dr.* egyet. m. tanár, min. o. tanácsos a Kultuszminisztériumban. — *Gaskó Dezső dr.* szfv. adjunktus orvos, a Magyar-Finn Társaság ügyv. alelnöke.

POHJOISET

HEIMOKANSAMME

*Unkarilais-Suomalaisen
ja Unkarilais-Eestiläisen
Seuran Toimituksia*

Toimitus :

vitéz IVÁN NAGY
JÓZSEF GYÖRKE, GYÖRGY LAKÓ

Julkaisusta vastaa :

DEZSŐ GASKÓ
Budapest, IV., Veres Pálné-utca 7

MEIE PÕHJA SUGULASED

*Ungari-Eesti ja Ungari
Soome Seltsi Väljaanne*

Toimetus :

vitéz IVÁN NAGY
JÓZSEF GYÖRKE, GYÖRGY LAKÓ

Vastutav väljaandja :

DEZSŐ GASKÓ
Budapest, IV., Veres Pálné-utca 7